

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**KADIN FUTBOLCULARIN SPORTMENLİK YÖNELİMLERİ VE
SPORDA AHLAKTAN UZAKLAŞMA MEKANİZMALARININ FARKLI
DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gürkan ÇAVDAR

TRABZON
Temmuz, 2019

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**KADIN FUTBOLCULARIN SPORTMENLİK YÖNELİMLERİ VE
SPORDA AHLAKTAN UZAKLAŞMA MEKANİZMALARININ FARKLI
DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**

Gürkan ÇAVDAR

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

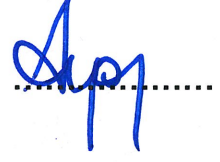
Tezin Danışmanı
Prof. Dr. Vedat AYAN

TRABZON
Temmuz, 2019

Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 05 / 07 / 2019**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vedat AYAN

Üye : Doç. Dr. Hamit CİHAN

Üye : Doç. Dr. Hayri AYDOĞAN

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Bülent GÜVEN

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Gürkan ÇAVDAR

05 / 07 / 2019

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmam sürecinin her aşamasında bilgi, tecrübe ve desteğini esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Vedat AYAN'a, veri toplama aşamasında bana yardımcı olan, işimi kolaylaştıran Türkiye Kadınlar 1. Liginde yer alan kulüp yöneticilerine, teknik sorumlularına ve sporculara çok teşekkür ederim.

Çalışmamın her anında yanımda olan eşim Dr. Selma ÇAVDAR'a, zamanlarından çaldığım çocuklarıma ve yüksek lisans eğitimim süresince bana her türlü kolaylığı sağlayan okulum 80.Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ailesine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz, 2019
Gürkan ÇAVDAR

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	3
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	4
1. 5. Tanımlar	4
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	5
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	5
2. 1. 1. Spor	5
2. 1. 1. 1. Kadın ve Spor.....	6
2. 1. 1. 2. Kadın ve Futbol	7
2. 1. 1. 3. Türkiye’de Kadın ve Futbol	8
2. 1. 1. 4. Fair Play	10
2. 1. 1. 4. 1. Türkiye’de Fair Playin Gelişimi	10
2. 1. 1. 4. 2. Futbol ve Fair Play	10
2. 1. 1. 5. Ahlak	11
2. 1. 1. 5. 1. Spor Ahlakı	12
2. 1. 1. 5. 2. Sporcu Ahlakı.....	13
2. 2. Literatür Taramasının Sonucu	13
3. YÖNTEM	18
3.1. Araştırma Modeli	18
3. 2. Araştırma Grubu.....	18
3. 2. 1. Yaş ve Spor Yaşı	18

3. 2. 2. Gelir Durumu ve Bölge.....	18
3. 2. 3. Anne ve Baba Eğitim durumu.....	19
3. 3. Verilerin Toplanması.....	20
3. 3. 1. Veri Toplama Araçları	20
3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu	20
3. 3. 1. 2. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği.....	20
3. 3. 1. 3. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği	20
3. 3. 2. Veri Toplama Süreci	20
3. 3. 3. Verilerin Analizi	21
4. BULGULAR.....	22
4. 1. Sportmenlik Puanları	22
4. 1. 1. Sportmenlik İle Yaş, Spor Yaşı, Gelir Durumu, Bölge, Anne ve Baba Eğitim durumu İle İlgili Bulgular	22
4. 2. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Puanları Dağılımı	25
4. 2. 1. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma İle Yaş, Spor Yaşı, Gelir Durumu, Bölge, Anne ve Baba Eğitim Durumu İle İlgili Bulgular.....	26
5. TARTIŞMA	29
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	32
6. 1. Sonuçlar	32
6. 2. Öneriler	32
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	32
6. 2. 2. İleride Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler	33
7. KAYNAKLAR	34
8. EKLER	42
9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	46

ÖZET

Kadın Futbolcuların Sportmenlik Yönelimleri Ve Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Mekanizmalarının Farklı Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi

Araştırmanın amacı, kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin belirlenen değişkenlere göre belirlenmesi ve aralarındaki ilişkinin araştırılmasıdır. Örneklem grubu Türkiye Kadın 1. Liginde mücadele eden futbolculardan oluşan çalışma, nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak; Çok Yönlü Sportmenlik Ölçeği, Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. İstatistik analiz olarak verilerin çözümlenmesinde t-test, ANOVA, Tukey çoklu karşılaştırma ve Pearson Korelasyon testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre çok boyutlu sportmenlik ölçeğinin sosyal normlara uyum (S.N.U.), kurallar ve yönetime saygı (K.Y.S.) ve rakibe saygı (R.S) boyutlarında anlamlı farklılık görülmezken sporda sorumluluklara bağlılık (S.S.B.) boyutunda bölge değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sporda ahlaktan uzaklaşma puanlarının belirlenen değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda spor yapılan bölgenin sporcuların sportif sorumluluklara bakış açıları üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Sportmenlik, Ahlak, Spor.

ABSTRACT

The Evaluation of Female Footballers' Sportsmanship Orientation and Moral Decision-making Attitudes in Sports According to Different Variables

The goal of the research is to delve into the women soccer players' sportsmanship orientation and moral decision making levels and to determine relationships among them. In this research which is conducted within the framework of quantitative research approach, the sample of the study is consisted of 104 women soccer of The Women First League in Turkey. So as to collect the input, personal information form, the Multidimensional Sportsmanship Orientations Scale, Attitudes to Moral Decision-Making in Sport Scale were used by the researcher. For the analysis of data phase of the research, t-test, analysis of variance (ANOVA), Tukey's multiple comparison test and Pearson's correlation test and Simple regression analysis were used as statistical methods. The study showed that according to the conclusion of the analysis of the multidimensional sportsmanship orientations scale (MSOS) there is a meaningful difference among the changeable as region in the respect for one's full commitment dimension but there is not a meaningful difference among the changeable as age, sport experience, income status, region in sport and father education status in the respect for social convention, respect for rules and officials and respect for opponents dimensions. In addition significant differences is not found according to the attitudes to moral decision making scores of the women soccer in the all sub-dimension.

Keywords: Woman, Soccer, Sportsmanship, Moral, Sport.

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	ÇBYSÖ Puanlarının Dağılımı.....	22
2.	ÇBSYÖ Puanlarının Yaşa Göre t-testi Sonuçları.....	22
3.	ÇBSYÖ Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Anova Sonuçları	23
4.	ÇBSYÖ Puanlarının Gelir Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları	23
5.	ÇBSYÖ Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Anova Sonuçları	24
6.	ÇBSYÖ Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları	24
7.	ÇBSYÖ Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları	25
8.	Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Puanları Dağılımı.....	26
9.	SAUÖ Puanlarının Yaş Değişkenine Göre t-testi Sonuçları.....	26
10.	SAUÖ Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Anova Sonuçları	26
11.	SAUÖ Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Anova Sonuçları	26
12.	SAUÖ Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Anova Sonuçları	27
13.	SAUÖ Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları	27
14.	SAUÖ Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları	27
15.	ÇSYÖ ve SAUÖ Arasındaki Korelasyon Sonuçları.....	28

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik No</u>	<u>Grafik Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Yaş ve spor yaşına göre genel dağılım	18
2.	Gelir durumu ve bölgeye göre genel dağılım	19
3.	Anne ve baba eğitim durumuna göre genel dağılım	19

KISALTMALAR LİSTESİ

- Anova** : Varyans Analizi
ÇBYSÖ : Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği
SNU : Sosyal Normlara Uyum
KYS : Kurallar ve Yönetime Saygı
RS : Rakibe Saygı
SSB : Sporda Sorumluluklara Bağlılık
SAUÖ : Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği
TMOK : Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

1. GİRİŞ

Son birkaç yılda sporda ahlaki sorunlarla ilgili çalışmalar önemli ve çarpıcı bir şekilde artmıştır (Kavussanu, 2007). En yaygın ve tutarlı çalışma bulguları ahlaki akıl yürütme, zarar verici eylemlerin meşruluğu ve sportmenlik dışı davranışlar gibi çeşitli ahlaki değişkenlerin cinsiyete göre değerlendirmesi ile elde edilen bulgulardır (Bredemier and Shields, 1896; Conroy, Silva, Newcomer, Walker and Johnson, 2001; Kavussanu and Roberts, 2001; Shields, LaVoi, Bredemeier and Power, 2007). Cinsiyetin sportmenlik üzerinde olan etkisini açıklayabilmek için iki cinsiyetin hedef yönelimlerinde farklılıklar olduğu (Kavussanu ve Roberts, 2001) ve erkeklerin kadınlardan daha bencil olduğu (Bredemeier ve Shields, 1986) gibi birçok yorum yapılmıştır. Bandura'ya göre (1991) bir davranışın spor ahlakına ve sportmenliğe uygun olup olmadığına karar vermek için o davranışın bit motivasyon olarak mı kullanıldığı yoksa kasıtlı olarak başkalarına zarar verme amacı mı taşıdığı belirlenmesi gerekmektedir. Bireyler ahlaki bir ikilem yaşadıklarında; ahlaki bilgileri ile o durum karşısında yapması gereken davranışı dengelemeli ve ona göre davranmalıdırlar. Spor bu ahlaki davranışların en iyi ifade edildiği ve en açıkça görüldüğü alanlardan biridir (Shields ve Bredemeier, 1995). Spora katılımın ahlaki davranışlar üzerindeki etkisi spor dışındaki alanlarda da aynıdır (Segrave ve Hastad, 1982, 1984; Segrave, Hastad, Pangrazi ve Peterson, 1984; Segrave, Moreau ve Hastad, 1985 Vallerand'e göre (1994) davranışların ahlaki ve sportif açıdan değerlendirilebilmesi için sporcular için sportmenlik anlayışının ve ahlaki davranışın ne olduğunun tanımlanması gerekmektedir ve sportmenliğin tanımını en iyi yapacak kişiler de yine sporculardır. Eğitim açısından bakıldığında da gençlerin toplum tarafından kabul gören ahlaki kuralları öğrenmelerinde ve sosyalleşmelerinde sporun çok önemli bir rol oynadığı inancı mevcuttur (Evans ve Roberts, 1987). Spor, gençler için, takım arkadaşlarıyla işbirliği yapmayı ve ahlaki çatışmalara çözüm bulmayı öğreten, özgüveni geliştiren, cesaretlendiren, adaletli olmak, takıma karşı vefalı olmak gibi ahlaki değerleri öğreten etkili bir araç olarak görülmektedir (Shields ve Bredemeier, 1995). Bunun yanında spor içerisinde ahlak dışı birçok davranışın görüldüğüne dair çok sayıda kayıt mevcuttur ve bu durum sporun karakter oluşumu üzerinde etkisi olduğunu düşündürmektedir. Amatör spordan profesyonel sporlara kadar her düzeyde sportif etkinlik içerisinde saldırgan davranışlara sıklıkla rastlanabilmektedir (Sheldon ve Aimer, 2001). Araştırmalar çok fazla başarı ve skor odaklı olmanın olumlu davranışların azalmasına ve antisosyal davranışlara neden olabileceğini göstermektedir (Orlick, 1990; Ommundsen vd., 2003; Kavussanu ve Roberts, 2001). Eğitimciler, antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri ve

sporun sosyal-ahlaki gelişim üzerindeki önemini bilen tanınmış kişilerin, sportmenlik ve sporda ahlaki değerlerle ilgili tutumları oldukça önemlidir.

Bu çalışma kadın futbolcuların sportmenlik konusundaki tutumlarını ve sporda ahlak dışı sergiledikleri davranışların nedenlerini belirleyerek alana katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve sportif ahlaki yaklaşımlarının belirlenen değişkenlere göre incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmanın alt amaçları olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri ne düzeydedir?
 - a) Yaş değişkeninin kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - b) Spor yaşı değişkeninin kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - c) Gelir durumu değişkeninin kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - d) Oynadıkları kulüp değişkeninin kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - e) Anne ve baba eğitim durumu değişkeninin kadın futbolcuların sportmenlik yönelimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
2. Kadın futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimleri ne düzeydedir?
 - a) Yaş değişkeninin kadın futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - b) Spor yaşı değişkeninin kadın futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - c) Gelir durumu değişkeninin kadın futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - d) Oynadıkları kulüp değişkeninin kadın futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?
 - e) Anne ve baba eğitim durumu değişkeninin kadın futbolcuların sporda ahlaktan uzaklaşma eğilimleri üzerinde anlamlı bir etkisi var mıdır?

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Çeşitli alanlardan çok sayıda araştırmacı sportmenliğin ve spordaki ahlaki yönelimin daha derinlemesine araştırılması gerektiğini savunmuştur (Morgan, Meier, ve Schneider, 2001; Vallerand ve Rousseau, 2001). Sportmenlik, sporcuların oyun içerisindeki zarar verici ya da kural dışı davranışları onaylamaları ya da reddetmeleri ile ilgili bir kavramdır (Bredemeier ve Shields, 1993; Shields ve Bredemeier, 1995; Weiss ve Bredemeier, 1986). Sporcuların kazanmak amacıyla kuralları ne derecede esnettikleri sportmenlik yönelimlerini ve bu doğrultuda sergilediği davranışlarda ahlaki eğilimlerini ifade etmektedir (Vallerand ve Losier, 1994). Çok yoğun bir şekilde yaşanan kazanma arzusu, başarı hırsı ve takdir edilme hırsı sporcuları ahlaktan uzaklaştırmakta ve sportmenlik dışı davranışlarda bulunmalarına sebebiyet vermektedir (Pilz ve Wewer, 1987). Hile yapmak, aşırı agresif olmak, performansı artırmak takviye ilaç kullanımı gibi olumsuz davranışlar aşırı zafer odaklı olmanın sonuçları arasındadır (Stoner, 2004). Ahlaki etiklerin dışında kalan bu tür davranışların en yoğun görüldüğü alanların başında futbol branşı gelmektedir. Müsabakaların önemi arttıkça ahlaki değerler kaybolmakta ve sporcular bilinçli olarak kural dışı hareketlerde bulunmaktadırlar (Sezen, 2003).

Türkiye’de 1., 2. ve 3. Lig olmak üzere kadın ligleri mevcuttur ve çok sayıda kadın sporcu bu liglerde mücadele etmektedir. Kadın futbolu çok hızlı bir şekilde gelişmeye devam etmektedir. Ülkenin her bölgesinde kulüpler kurulmakta kız çocuklarına futbolla ilgili yönlendirmeler yapılmakta, kadın futbolu ile ilgili farkındalık yaratmak amacıyla seminerler düzenlenmektedir. Toplumun kadın futboluna bakış açısını değiştirmek ve geliştirmek adına yapılan çalışmalarla birlikte kadın futbolcu ve kadın futbolunu takip eden seyirci sayısı artmıştır. Bu durumla paralel olarak sporcularda meydana gelen başarı hırsı, kendi yeteneklerini ön plana çıkarma arzusu ve başarı ile birlikte gelen ekonomik kazanç getirisi kadın futbolcularında sporda ahlaki değerlerden uzaklaşmasına ve bilinçli olarak sportmenlik dışı davranışlarda bulunmalarına neden olmaktadır. Bu olumsuzlukların kadın futbolunda da yoğun bir şekilde görülmesi; önlem alınabilmesi adına öncelikle futbolcuların ahlaki eğilimlerinin ve sportmenlik yönelimlerinin ne seviyede olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Literatüre bakıldığında kadın futbolcuların sportif ahlaki eğilimleri ile ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Kadın futbolcuların ahlaki eğilimlerinin belirlenmesi sebebiyle çalışmanın gerekli ve önemli olduğu düşünülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. 2017-2018 futbol sezonu
2. Kadınlar 1. Liginde mücadele eden futbolcular

3. Araştırma konusu ile ilgili elde edilen veriler ve erişilebilen kaynaklar ile sınırlandırılmıştır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Sporcuların ölçeklerde yer alan soruları doğru algıladıkları
2. Sporcuların ilgi ve samimiyetleri
3. Alınan cevapların gerçek görüşleri yansıttığı araştırmanın varsayımlarıdır.

1. 5. Tanımlar

Spor: Farklı branşlarda somutlaşmış, belirlenmiş kesin kuralları olan, elit düzeye geçildiğinde, fizyolojik, psikolojik ve teknik özellikleri içinde barındırması gereken bir etkinliktir (Aracı, 2001).

Sportmenlik: Dürüstlük, cesaret, dayanıklılık, adalet, işbirliği, onurlu davranmak ve rakibin görüş ve haklarına karşı saygılı olmak gibi kriterleri içeren bir kavramdır (Keating, 1964).

Ahlak: Sosyal bilginin sürekli olarak farklılaşması ve bütünlük sağlanması ile karakterize olan evrensel bir sistemdir (Kohlberg, 1969).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölüm araştırma konusu ve konu ile ilişkilendirilen değişkenlerle ilgili açıklamalar ve yapılmış çalışmalardan oluşmaktadır.

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

2. 1. 1. Spor

Spor bir disiplin alanı olarak kabul edildiğinden beri, filozoflar, spor filozofları sporun tanımını araştırmıştır. Sporun ne olduğu ile ilgili yapılan tanımlamalar tartışmaya açıktır. Sporun doğasını anlamak için bu soru üzerine tartışılması gerekmektedir. McAfee (2004) bir kavramın ne olduğunu anlamak için kesin bir tanımının olmasının şart olmadığına dikkat çekmiştir. Bir kavramla ilgili tek bir tanım yeterli olmayabilir, birçok tanım yapılabilir (Wittgenstein, 1978). Örneğin çok çeşitli oyunlar gördüğümüzde, hepsini tanımlayan tek bir özellik bulamayabiliriz fakat aralarındaki benzerlikleri görebiliriz. Genellikle spor; fiziksel rekabet ve yarışma içeren bir oyundur (Guttman, 1978).

Suits'e (1978) göre sporu oyundan ayıran 4 temel özellik vardır. Bunlar; oyun becerisi, fiziksel beceri, geniş bir takipçi kitlesi ve başarı seviyesindeki tutarlılık olarak ifade edilir. Fiziksel beceri gerektirmeyen daha çok şans içerikli olan aktiviteler oyun olarak değerlendirilir. Şans oyunlarında fiziksel bir beceri olmadan kişisel yetenekler kullanılarak başarı sağlanabilir ancak futbol, basketbol gibi sporlarda beceri geliştirebilmek ve başarılı olabilmek için zihinsel ve fiziksel çalışmalar gerekir. Oyunlar ise, fiziksel bir beceri geliştirmez şans içeriklidirler. Satranç gibi oyunlar, belirli kuralları olması, geniş bir kitleye sahip olmalarına rağmen fiziksel bir beceri gerektirmedikleri için spor olarak kabul edilmezler. Başka bir deyişle şans oyunlarında fiziksel bir üstünlük gerekli değildir, yani fiziksel yetenekler sonucu etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmez.

Parry (1998) ise sporu; içerisinde belirli fiziksel yetenek ve beceriler içeren, kurallarla yönetilen ve aşağıda sıralanan özelliklere sahip bir kavram olarak tanımlar.

1. Kurumsallaşma
2. Yarışma
3. Kurallara uyma zorunluluğu
4. Özgürce seçilmiş aktivite.

Parry' e göre spor sosyal değerleri gözeten ahlaki değerlerde içermelidir. Bu bakış açısına benzer şekilde Boxill (2003) sporun 4 temel özelliği olduğunu savunur:

1. Spor özgür bir seçim, gönüllü bir aktivitedir.

2. Spor 2 çeşit kuralla yönetilir.
3. Spor fiziksel bir mücadeledir.
4. Spor başarı elde etmek için ortaya çıkan karşılıklı bir rekabettir.

Boxill'in (2003) tanımından sporun özgürce seçilmiş, fiziksel mücadele ve başarı için işbirliği gerektiren ve kurallarla yönetilen bir aktivite olduğu anlaşılmaktadır. Mücadele sırasında rakibe saygı gösterilmesi, elde edilen başarının adil ve adaletli bir başarı olarak kabul edilebilmesi için çok önemlidir. Fiziksel mücadele sporu oyundan ayıran en önemli özelliktir. Belirli kurallarla yönetilen sportif aktivitelerde 2 farklı kural tipi vardır.

1. Kurucu kurallar
2. Ahlaki değer ve fairplay ile ilgili değerler.

Kurucu kurallar: Bu kurallar spor çeşitlerini birbirinden ayıran kurallardır. Ahlaki doğrulara uyma, dürüst olma ve fairplay anlayışı sporun temel şartlarıdır (Sheridon, 2003). Sportmenlik ve fairplay gibi davranışlar sporun ruhunu ve temelini oluşturan kavramlardır. Özellikle fairplay; sadece oyun içerisindeki kurallara uymak değil, toplumun uygun gördüğü, kabul ettiği değerlerin sporun içerisine yansıtılmasıdır.

Son yıllarda özellikle ön planda tutulan ve çok yoğun olarak sergilenen kazanmanın şart olduğu ve ne pahasına olursa olsun kazanılması gerektiği tutumu sporcularda doping gibi birçok olumsuz davranışın görülmesine neden olmuştur. Ne zaman sporla ilgili konuşulsa doping, hile ve kural dışı hareketlerle ilgili konular her zaman yer bulmaktadır. Fairplay toplum tarafından kabul gören sporun içerisinde uygulanması gereken erdemli bir davranıştır.

Suits (1988), Parry (1998) ve Boxill (2003) yaptıkları tanımlarda sporun belli kriterlerinin olduğunu bunlarında;

1. Spor özgür bir seçim gönüllü bir aktivitedir
2. Spor bir yarışma, fiziksel yetenek ve beceri gerektiren bir aktivitedir
3. Spor kurallarla yönetilen bir aktivitedir
4. Spor karşılıklı olarak rakibe, hakeme, seyirciye kurallara saygı duyularak yapılan bir aktivitedir
5. Spor toplumun önem verdiği değerlerin içerisinde yer aldığı bir aktivitedir.

2. 1. 1. 1. Kadın ve Spor

Toplumsal cinsiyet kalıpları, ön yargılar ve yanlış inanışlar kadınların spora katılımını büyük ölçüde kısıtlamıştır (Harris, 1974). Kadınların yaşam içerisindeki yerinin mutfakta yemek yapmak ve temizlik olduğu, sporun içerisinde kesinlikle olmamaları gerektiği inancı hâkim olmuştur. Kadınların toplum içerisindeki rolü geleneksel inanışlarla kısıtlanarak tanımlanmıştır. Bu kısıtlı tanım kadınlara sadece belirli davranışlar için izin vermektedir.

Coakley'e (1978) göre kadın ve erkekler arasındaki fiziksel, psikolojik ve sosyal farklılıkların olduğuna dair var olan inanış çok eski ve köklü bir yapıya sahiptir. Erkekler kendine güvenen ve başarıya odaklı yetiştirilirken, erkeklerin aksine, kadınların görevi yemek yapmak ve itaat etmektir. (Barry, Bacon ve Child, 1957). Kendine güven ve başarı, itaat etme ile karşılaştırıldığında başarılı bir sporcuda olması gereken çok daha olumlu özellikler olarak görülmektedir. Kadınların içerisinde bulunduğu toplum ve yetiştirilme tarzı ile ilgili olarak spora karşı cesaretleri kırılmaktadır. Bu negatif tutum ve toplumsal yapı kadınların sportif fırsatlardan ve olanaklardan uzak kalmasına neden olmuştur. Özellikle futbolun erkeklere has bir spor olduğu kadınların psikolojik ve fizyolojik açıdan futbol için yetersiz oldukları görüşü yaygın bir şekilde mevcuttur. Kadın ve erkeklerin toplumsal rolleri, gelenekler bu düşüncenin temelini oluşturmaktadır. Araştırmalar sonucunda kadınların sosyal, fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin futbol oynamaları ile ilgili herhangi bir problem içermediği görülmüştür (Günay ve Yüce, 2001). Murray'a (1978) göre eğer kadınların başarı isteklerini artırabilirsek sporun kızların gelişimlerine katkı sağlayan bir tecrübe olacağını ve başarı isteklerini hırslarını göstermek için çok daha fazla kadın spora katılacaktır.

Spor toplumun bir aynası olduğu için, toplum içerisinde her daim var olan cinsiyet ayrımı spor içerisinde de mevcuttur (Coakley, 1990). Park'a (1987) göre spor, toplumun değerlerini ve sosyal yapısını yansıtan kültürel bir değerdir. Kadınları spora katılımdan uzaklaştırmak ve böylece sporun yararlarını inkâr etmek için üç temel önyargı ve ayrımcılık şekli kullanılmıştır. Eitsen ve Sage (1978) kadınların biyolojik ve psikolojik özellikleri ile ilgili olarak ortaya çıktığı düşünülen fırsat eşitsizliği, yetki eşitsizliği ve güç yapısındaki eşitsizlikler ile ilgili olan inanışları önyargı ve ayrımcılık olarak tanımlamıştır. Bu ön yargıların varlığını hala sürdürmesine rağmen kadınların spora katılım oranlarında ilerleme kaydedilmiştir. Coakley'e (1990) göre devletin kadın erkek eşitliği ile ilgili yaptığı düzenlemelerin, kadınların spora yönelmesinde ve kadın sporcu sayısının artışı üzerinde büyük etkisi vardır. Kadın sporcularla ilgili yapılan tanıtım ve yayınlar, fiziksel görünüşe sağladığı katkılar kadınların spora katılımını artıran diğer faktörlerdir. Sosyal gelişimle birlikte kız çocukları ve kadınlar sporun içinde daha çok bulunma fırsatı elde etmişlerdir.

2. 1. 1. 2. Kadın ve Futbol

Sosyal hayatın içerisinde var olan ve varlığını her daim hissettiren cinsiyet ayrımı birçok spor dalının şekillenmesinde de oldukça etkilidir. Dolayısıyla sosyal yaşamda sıklıkla karşılaşılan erkek egemenliği ve önceliğinin spora yansması da şaşırtıcı değildir (Pfister, 2015).

Kadınların fiziksel özellikleri nedeniyle rekabet ve fiziksel üstünlük gerektiren sporlarda yetersiz ve başarısız olacakları varsayılarak sporun dışına itilmektedir. Kadınların spor alanındaki yerini belirleyen temel kriter toplum tarafından kadın bedenine yüklenen manalardır (Koca ve Bulgu, 2005). Toplum tarafından belirlenen kadınların sportif konumu etkinliğin algılanma şekli ile de ilişkilidir. Sportif etkinliklerin mutlak galibiyet, hırs, üst düzey fiziksel yetenekler ve rekor olarak ifade edilmesi ve pratikte de bu özellikleri taşımayanlar dışlanmaya çalışıldıkça, biyolojik farklılıkların toplumsal bir ötekileştirmeye dönüşmesi kaçınılmazdır (Koca, 2006).

Futbolun erkeklerin icat etmesiyle başlaması, daha çok onların oynaması nedeniyle gerçek futbol erkeklerin futbolu olarak kabul edilir (Harris, 2005; Pfister, 2015). Messner (1992) futbol denilince akla erkeklerin gelmesinin, kadınların sporun dışında kalmasına erkeklerin ise futbolu türlü erkeklik özelliklerinin gösterilebileceği bir yer olarak görmelerine neden olmaktadır. Birçok kısıtlamaya rağmen 19. Yy sonlarından itibaren kadınlar futbol alanına katılmaya başlamışlardır (Galeano, 2015). İlk olarak 1902'de Fransa, 1918'te İsveç, 1921 İngiltere ve 1923 yılında İsveç'te kadınlar futbol alanında görülmeye başlamıştır (Hargreaves, 1994'den akt., Öztürk ve Koca, 2015, s. 160). 150 kadın futbol takımı olan İngiltere 1921 yılında kadınların futbola uygun olmadığını ve bu anlamda cesaretlendirilmemeleri gerektiğini söyleyerek kadın futbolunu yasaklamıştır. O dönemde sosyal psikologlar kararı erkeklik korkusu (Hargreaves, 1994), futbolun erkeklere has bir spor olması ve bunun korunması gerektiği inancı (Williams, 2003), kadınların erkek futbolu için bir tehdit olarak kabul edilmesi (Giulianotti, 1999) şeklinde yorumlanmıştır. İngiltere dışında ülkelerde de futbolun kadınların fiziksel yapılarına zarar verdiği gerekçesi ile futbola katılmaları yasaklanmıştır. Kadınların kendi girişimleri, sosyal hareketler, kadınlarla ilgili yapılan sosyal düzenlemeler gibi etmenler kadınların spora katılımını 1970li yıllarda artırmaya başlamıştır (Coakley, 2007; Gifford, 2006).

1970 li yıllarda başlayan kadın futbolunun gelişimi günümüzde de sürmektedir. 1970 ve 1980 yıllarında kaydedilen gelişimin sonucu olarak her yıl binlerce sporcu kadın futbol takımlarına dahil olmuştur. Birçok üniversite kurduğu kadın futbol takımlarıyla uluslar arası müsabakalara katılmıştır (Lissa, 1998). Avrupa, Afrika ve Amerika'da kadın futbolu önemli gelişmeler göstererek kadınların futbol takımlarına katılımı artmış, avrupadaki kadın futbol kulüpleri sayısı 1990 yılların başında 321'e ulaşmıştır (Thomas ve Mark, 2003).

2. 1. 1. 3. Türkiye'de Kadın ve Futbol

Türkiye'de kadın futbol tarihinin başlangıcı olarak kadın ve erkeklerin birlikte katıldığı bir karma maç olan 1954 yılı gösterilmektedir (Orta, 2014). Kadınlar arasındaki ilk futbol maçı ise İzmir ve İstanbul Kadın Futbol Takımları arasında yine 1954 yılında

gerçekleşmiştir (Milliyet, 1954). 1955 ve 1969 yılları arasında Türkiye’de kadın futbolu yaklaşık 15 yıllık bir duraklama dönemi yaşamıştır. Türkiye’de ki ilk kadın futbol takımı Kınalıada kız futbol takımı olarak 1969 yılında kurulmuştur. Aynı zamanda 1969 yılında Türkiye’de İtalyan kız takımı ve Avrupa karması kız takımı arasında ilk uluslar arası müsabaka gerçekleşmiştir ve maçın ilk golü Avrupa kız takımında oynayan Türk kadın futbolcudan gelmiştir (Milliyet, 1969). Kınalı ada kız futbol takımı (İstanbul kız futbol takımı) 1972 yılında dostlukspor kız futbol takımı adını almıştır. 1973 yılında resmi olarak dostlukspor kız futbol kulübü olarak kurulmuş ve Türkiye’nin ilk kadın futbol kulübü olmuştur (Özaksoy, 1977). 1973-1978 yıllarında kız futbol takımı eksikliklerinden dolayı dostlukspor kız futbol takımı erkeklerle maçlar yapmıştır. Rakip takım bulamadıkları için genç ve eski sporculardan oluşan takımlarla gösteri maçları yaparak faaliyetlerine devam etmiş (Aslan ve Dursun, 1977) ve Anadolunun her şehrinde maçlar yaparak kadın futbolunun tanınmasını, benimsenmesini ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmuşlardır. (Famous, 1977; Söyler, 1979). Türkiye’nin ilk kız futbol kulübü olmasının yanında, sergilediği örnek davranışlarla toplumun odak noktası olmayı başarmışlardır. 1976 yılında gazete manşetlerini kadın futbol takımının yaptığı maçlardan elde ettiği gelirleri Van’da gerçekleşen deprem nedeniyle oraya göndereceği haberleri süslemişti ve bu da dostlukspor kulübünün göstermiş olduğu sosyal duyarlılık çalışmalarına bir örnek olmuştur. Gazeteye verdikleri futbolcu arıyoruz ilanı ile de genç kızların dikkatini çekmeyi başarmıştır (Orta, 2014). Dostluk spor kadın futbol takımının toplumda uyandırdığı farkındalık ve çalışmalarının devamı olarak İzmir ve İstanbul’da kadın futbol takımları kurulmuştur. İstanbul’da 1984 yılında ilk kadınlar arası futbol turnuvası düzenlenmiş ve beş bin kişi tarafından izlenen final maçını Dostluk Spor kazanmıştır (Milliyet, 1984; Orta, 2011).

Türkiye’de kadınlar ligi 2 Nisan 1994’ Bayanlar futbol ligi adıyla kurulmuştur (Milliyet, 1994). 16 takımın 40’ar dakika süren iki devre olarak mücadele ettiği müsabakaların sonucunda Dinarsu takımı şampiyon olmuş ve aynı başarısını 4 yıl üst üste devam ettirmiştir. 1997 yılında kulüplere gereken maddi ve manevi desteğin gösterilmemesi nedeniyle birçok takım ligde mücadele etmeyeceğini açıklamıştır (Milliyet, 1997). Birbiri ardına kapanan kulüplerden sonra 2003-2006 sezonunda bayanlar ligine ara verilmiştir. 2006-2007 sezonunda kurulan yeni takımlarla birlikte Türkiye Kadınlar 1.Ligi yeniden başlatılır. Kadınlar ligi ülkemizde amatör lig statüsündedir ve 1. 2. ve 3. Lig kategorilerinde oynanmaktadır. 2017-2018 sezonunda kadınlar 1. Ligi 10 takımdan, 2.ligi 15 takımdan ve 3.ligi 6 takımdan oluşmuştur.

2. 1. 1. 4. Fair Play

Ahlaki açıdan iyi ve kötü olarak değerlendirilen davranışlara ortalama bir değer verilmiş ve fair play olarak adlandırılmıştır (Balçıkanlı, 2009). Kelime anlamı olarak fairness sözcüğünden gelmektedir ve verilen herhangi bir mücadelede dürüst davranmak, aletli olmak anlamına gelmektedir (Erdemli, 1996). Oyunda dürüst olmak, kazanma ve kaybetme durumunda dengeli davranışlar sergilemek anlamında kullanılır ve bu durum yalnızca sporcular için değil, hakemler, yöneticiler, seyirciler, antrenörler ve aileler için olması gerektir (Loland, 2002).

Fair play, oyun kurallarına uymak, rakibe saygılı olmak ve başarısını takdir edebilmek, haksız bir şekilde elde edilen avantajlardan ve rakip için dezavantajlarından faydalanmamak ve kazanmayı tek amaç olarak görmeyip oynadığı maçtan keyif olmak anlamına gelmektedir (Pehlivan, 2004). Fair play kurallara bağlılık ve rakibe fırsat eşitliği tanıyarak öncelikle insan olarak saygı duymak anlamındadır (Keating ve Gabler, 1964'den akt., Balçıkanlı, 2009, s. 8).

Fair play formal ve informal olarak ikiye ayrılmıştır ve bu şekilde de araştırılmıştır. Kuralları önceden belirlenen, sporcu, yönetici ve seyircilerinde kurallara uyması gereken fair play çeşidi formal fair playdir. İnfomal fair play de ise kuralların yanında ahlaki değerlere bağlı kalarak haksız elde ettikleri avantajlardan faydalanmadan eşit bir mücadele olması adına her şeyin yapılması olarak ifade edilir (Orhun, 1992).

2. 1. 1. 4. 1. Türkiye’de Fair Playin Gelişimi

Fair play kavram anlamıyla Türkçeye sporda erdemlik olarak girmiş ve sonrasında spora ilişkin tüm değerleri kapsayan (Erdemli, 1992) sportif erdem olarak kabul edilmiştir (Yıldıran, 2002). Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) bünyesinde 1981’de kurulan Fair-Play Komisyonu’dur fair play ile ilgili Türkiye de yapılan ilk kurumsal yapıdır. Konya Derbentspor kalecisinin golle ilgili tereddüt yaşayan hakeme topun kale çizgisini geçtiğini söylemesi fair play ödülüne laik görülmesine sebep olmuştur ve bu olayın yaşandığı 1983 yılı türkiyenin fair play anlamındaki ilk başarılı dönemidir. İlerleyen yıllarda, Türkiye’den çok sayıda sporcu ve spor adamı, davranışları ya da katkılarından ötürü fair-play ödülleri kazanmıştır (Yıldıran, 2002).

2. 1. 1. 4. 2. Futbol ve Fair Play

Profesyonelliğin artmasıyla doğru orantılı kazanma hırsı ve başarı odağı da artmaktadır. Bu nedenle kurallar daha önceden belirlenmiş olsa da sporcu amacı doğrultusunda kurallara uymamakta be bozmaktadır (Pilz, 1987). Yarışın olduğu her yerde

sporcuların tümü kazanma hırsı ile bilinçli bir şekilde işbirliği yapmaktadır ve bu doğrultuda birbirlerine ve rakibe karşı centilmenlik dışı davranışlarda bulunmaktadırlar (Heriger, 1975). Birçok branşta görülen bu durum en yoğun olarak futbolda görülmektedir. Profesyonellikle birlikte fair playin gerektirdiği davranışlar azalmakta ve kasıtlı kural dışı davranışlar kendini fazlasıyla göstermektedir. Sporda yalan söylememe, aldatmama ve çalmama çok zordur ve bir davranışın aldatma olarak değerlendirilebilmesi ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu nedenle yakalanmamaya çaba sarf edilmektedir (Sezen, 2003).

Spora yüklenen anlamlar arasında ne pahasına olursa olsun kazanma anlayışı en yoğun olarak görülen anlayıştır. Bu durum sporcularda baskı oluşturmakta ve rakibe ve seyirciye karşı yapılan fair play dışı davranışlar artmaktadır. Başarısızlık karşısında beğenilmeme korkusu, kulübünün ve antrenörün başarısız olacağı endişesi, başarısızlığın medyadaki etkisinin ne olacağı gibi gibi düşünceler olumsuz birçok davranışın nedenini oluşturmaktadır (Yıldırım, 2004).

2. 1. 1. 5. Ahlak

Piaget (1932) ve Kolberg (1969) yaptıkları çalışmalar sonucunda bilişsel süreçlerle birlikte bireylerin kendi ahlaki değerlerini geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Kolberg (1969) ahlakı; gelişmelerle birlikte farklılaşan sosyal bilginin entegre olmasıyla gelişen ve dönüşüm geçiren genel bir sistem olarak açıklamıştır. Ahlaki oluşumun 3 aşamada gerçekleştiğini ifade etmiştir. Birincisi, bireyin kendi istek ve ihtiyaçları dışında kalan hiçbir şeyi önemsememesi; bir değeri; bireyler toplum akran gurubu ile ilgili aynı beklentiler içerisinde olma eğilimindedirler, toplumsal değerlere göre davranışlarının doğru ya da yanlış olduklarına karar verirler. Sonuncusu ise, ahlaki oluşumun adalet ve kurallara bağlı olarak oluştuğunu ifade eder (Passini, 2014).

Ahlak; toplumsal uzlaşma ve geleneksel değerleri kabullenmeyle birlikte oluşan, belli bir düzeni ve bağlayıcılığı olan değerlerdir (Gündüz, 2010). Kesin olmayan insanlık tarafından onaylanan olaylara ait değerler ahlakla ilgili diğer bir tanımdır (Kesgin, 2010).

Ahlak, bir dizi erdem veya kişisel niteliğe sahip olmak ya da kişisel, sosyal davranışlar için ortak kural ve prensipler olarak belirtilirken bir toplum içinde kişilerin uyması gereken olumlu ve olumsuz davranışlar, kurallar bütünü biçiminde tanımlanmıştır (Onat, 2011).

2. 1. 1. 5. 1. Spor Ahlakı

Spor ahlakı, oyun ve sportif etkinlikleri mümkün hale getiren eyleme yönelik bir değerdir (Dolaşır, 2006). Sporun asıl amacı ve mantığı, sportmenlik diğer bir deyişle fair play olarak kabul edilir (Balçıkanlı ve Yıldırım 2011). Fairplay, sporcuların belirlenen kurallara mutlak bir şekilde riayet etmesini ve müsabakaların belli bir ruh hali ile gerçekleştirilmesini gerektirir (TMOK, 2018). Vicdani duyguları olan, dürüstlük ve centilmenlik kavramlarını bilen ve bunu davranışlarına yansıtan sporcuların yetiştirilmesi spor ahlakının ana prensibidir. Spor ahlakının bunu amacına ulaşabilmesi teori ve uygulama dengesini kendi bünyesinde oluşturması ile mümkün olabilecektir. Çünkü uygulama olmadan ahlaki davranışların öğrenilmesi mümkün değildir. Uygulama sırasında sporcu antrenman ve çalışmalar sırasında gösterdiği davranışların ahlaki kurallara olan uygunluğunu görebilir. Bu nedenle, uygulamalı eğitim hazırlanarak sporcu uygulamada daha başarılı olabilir (Dolaşır, 2006).

Spor dünyasında çok büyük paraların dönmesi, sporun bir siyaset aracı olarak kullanılması, profesyonelliğin getirdiği baskı ahlaki değerlerin zarar görmesine ahlaki değerlere uygun olmayan birçok davranışın ortaya çıkmasında neden olmaktadır (Erdemli, 1996). Spor ahlakının göz ardı edildiğinin en büyük kanıtı ve en büyük sorunu doping kullanımudur. Mutlak başarı odaklı olan sporcular fiziksel kapasitelerinin yeterli olmadığı durumlarda doping takviyesi yaparak başarılı olmaya çalışmaktadırlar. Ne olursa başarı olma ve kazanma hırısı fiziksel gücün yetmediği durumlarda dışarıdan alınan desteklerin sporcu tarafından makul karşılanmasına neden olur (Katkat, 2005).

Adalet, centilmenlik ve saygı gibi ilkeleri temel alan spor ahlakı zirve sporunun sonuçlarından biri olan doping sorunu ile zarar görmektedir. Doping birçok sporcunun ölümüne yol neden olacak kadar büyük problemlere neden olmuştur. Doping yapan bir sporcu, kendisi güvenmeyen ve başarısız olacağı düşünen sporcular dopinge başvurmaktadır. Oysaki tüm sporcular, dopingin ahlaka aykırı olduğunu ve sağlık açısından büyük boyutlara ulaşabilecek zararları olduğunu bilmekte, fakat kazanma hırısı ile vicdanlarını yok sayarak doping kullanımına devam etmektedirler. Bunun için günümüzde birçok spor dalında çok sayıda doping yapan sporcu görmek mümkündür (Durusoy, 1991'den akt., Öztürk, 2018, s. 13).

Yoğun galibiyet hırısı sporcuları ahlaki değerlerden uzaklaştırmış, başarı için yapılabilecek her türlü davranışı kabul edilebilir kılmıştır (Balçıkanlı ve Yıldırım, 2011). Spor alanında meydana gelen ahlaki değişim sosyal yaşamı, sporcuların aileleri ile olan ilişkilerini de etkilemektedir. Sporculara ahlaki erdemlerin de en az galibiyet ve başarı kadar önemli olduğu ve her koşulda ahlaki değerlere ve fair play anlayışına uygun davranmaları gerektiği öğretilmelidir.

2. 1. 1. 5. 2. Sporcu Ahlakı

Spor ahlakı kavramının ortaya çıkmasının nedeni sporcular ve sporcuların gösterdiği davranışlardır. Spor ahlakında saygı en önemli unsurdur ve sporcu saygın davranışlarıyla örnek olma ve sorumluluğu altındadır (Görgüt, 2015). Sporcunun taşıması gereken sorumluluk duygusu, haklı ve haksız, iyi ve kötü, ahlaklı ve ahlaksız, doğru ve yanlış arasındaki farkı bilerek bunun bilinciyle diğer bireylere ve kendisine adil davranabilmesidir. Sporcunun ortaya koyduğu davranışların ve şartlar ne olursa olsun ahlaki değerler çerçevesinde olması gerekir (Eser, 2012).

Salt başarı iyi bir sporcu olma anlamına gelmemektedir, iyi bir sporcu olarak nitelendirilebilmek için kazanmak gibi kaybetmenin de sporun doğasında olduğunu kabullenebilen, rakip ve takım arkadaşlarına karşı saygılı olabilen yoğun stres ve hırs altındayken bile ahlaki değerlerden uzaklaşmamak ve kural dışına çıkmamak gerekmektedir. Kural dışı davranışlar, centilmenliği gölgede bırakmakta ve ce davranmaları, spor ahlakı açısından, oldukça önemlidir ahlaki değerlerden uzaklaşmalarına neden olmaktadır (Lovat ve Clement, 2008).

2. 2. Literatür Taramasının Sonucu

Vallerand ve Loiser (1994) kişisel motivasyon ve sportmenlik arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında 77 erkek hokey sporcusu ile çalışmışlar ve çalışmalarının sonucunda motivasyonun sportmenlik davranışı üzerinde çok yönlü etkisinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sezen-Balçıklı (2009) doktora çalışmasında süper ligde mücadele eden 130 futbolcuyu örneklem grubu olarak belirlemiştir. Çalışma sonucunun empati ölçeğinden alınan yüksek puanların sportmenlik yönelimini olumlu yönde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır.

Gürpınar ve Kurşun (2013) basketbolcu ve futbolcuların sportmenlik yönelimlerini belirledikleri değişkenlere göre incelemiştir. Çalışmanın örneklem grubunu 312 sporcu oluşturmuştur. Çalışma sonuçları kurallar ve yönetime saygı alt boyutunda basketbolcuların sportmenlik puanlarının futbolculardan daha yüksek olduğunu göstermiştir. Cinsiyet ve spor yaşına göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Smith (1962) spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin sportmenlik düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmasında 120'si spor yapan ve 120'si spor yapmayan 240 erkek lise öğrencisiyle çalışmıştır. Araştırma sonucunda spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sportmenlik seviyelerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Banning, Peisley ve Wells (2007) hakemlerin basketbolcuların sosyal davranışları üzerindeki etkisini araştırdıkları çalışmanın sonucunda hakemlerin sporcuların sportmenlik davranışlarını etkilediği ortaya çıkmıştır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin sportmenlik ve profesyonellik arasında ikilemde kaldıkları durumlarda nasıl tepkiler verdiklerinin belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında Yıldırım ve Sezen (2006) örneklem grubu olarak 29'ukadın ve 61'i erkek olmak üzere 100 beden eğitimi öğretmeni olarak belirlemişlerdir. Çalışma sonucunda fair play dışı hareketlerin taktik olarak değerlendirildiği ve fair play davranışlarının kazanmaya engel olması sebebi ile reddedildiği görülmüştür.

Sezen ve Yıldırım (2007) yaptıkları farklı bir çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin fair playle ilgili olumlu ve olumsuz davranışlara karşı bakış açılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. 150 beden eğitimi öğretmenin katıldığı çalışma sonucunda öğretmenlerin çoğunluğunun hakemin doğru karar almasına yardımcı olma davranışı sportmenlik fakat profesyonelce bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Mark (2017) kız ve erkek sporcuların sportmenlik düzeylerini araştırdığı tez çalışmasında 71' i erkek ve 28'i kadın olmak üzere 99 lise futbolcu ile çalışmış ve çalışma sonucunda kız ve erkek öğrencilerin sportmenlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Chantal, Robin, Vernat ve Bernache-Assollant (2003) motivasyon, sportmenlik ve saldırganlık ilişkisini araştırmışlardır. Çalışmanın örneklem grubunu 102 beden eğitimi öğretmeni öğrencisi oluşturmuş ve çalışma sonucunda kişisel motivasyonun sportmenliği olumlu bir şekilde etkilediği ve sportmenlik oryantasyonlarının da saldırganlığı çift yönlü olarak etkilediği görülmüştür.

Tel, Yaman ve Altun (2017)'un spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmanın araştırma grubunu 106 öğrenci oluşturmuştur. Analiz sonucunda öğrencilerin "centilmenlik, erdemlilik, dostça oynama ve yarışma, kaybetmeyi kabul etme" kavramları ile ilgili olumlu ifadeler kullandıkları, fair-play'e dışı davranış olarak, "kazanma öncelikli anlayış" ön planda olduğu, rakibe ve takım arkadaşlarına "şiddet boyutunda" olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmüştür.

Teke (2018) sporcuların kişilik özelliklerinin fair playe etkisini incelemiştir. Üniversite sporlarına katılan 11 öğrenci örneklem grubunu oluşturmuştur. Çalışma kadınların erkeklere göre, yaşı küçük olanların ise yaşı büyük olanlara göre daha fazla fair-play davranışına sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Dorak (2015) kişilik sportmenlik yönelimi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çeşitli takımlarda mücadele eden 520 sporcunun katıldığı çalışmanın sonucunda kişilik ve sportmenlik yönelimi arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Kadın sporcuların etik duruşları ile sportmenlik davranışları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada Dursun (2019) çeşitli branşlardan 479 sporcu ile çalışmıştır. Çalışma sonucunda etik duruş ile sportmenlik davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Sezen-Balçıkınlı ve Yıldırım (2011) 130 futbolcunun örneklem grubunu oluşturduğu çalışmalarında profesyonel futbolcuların empatik eğilimleri ve sportmenlik yönelimlerini araştırmışlardır. Çalışma empatik eğilim düzeyinin yükselmesi ile sportmenlik yöneliminin doğru orantılı olarak yükseldiğini ortaya çıkarmıştır.

Massangale (1963) sportmenlik eğitiminin lisedeki erkek öğrencilerin davranışları üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmıştır ve çalışma sonucunda eğitimin sportmenliği etkilediği ve sportmenlik davranışlarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Çalayır, Yıldız, Yıldız ve Çoknaz, (2017) hokeycilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını inceledikleri çalışmaya 131'i erkek 146'sı kadın 320 sporcu katılmıştır. Hokeycilerin cinsiyet, spor yaptıkları il ve millilik durumlarının sportmenliklerini etkilediği çalışma sonucunda elde edilen bulgulardır.

Sezen-Balçıkınlı, Gülşen ve Yıldırım'ın (2017) kadın futbolcuların sportmenlik yönelimlerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmanın örneklem grubunu 231 kadın futbolcu oluşturmuştur. Çalışma sonucunda kadın futbolcuların sportmenlik yöneliminin kural temelli fair play anlayışı çerçevesinde şekillendiğini ortaya çıkarmıştır.

Kayıoğlu, Altıncık, Temel ve Yüksek (2015) ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranış düzeylerini incelemişlerdir. 295 ortaokul öğrencisinin katıldığı çalışma sonucunda spor salonu olan okullardaki öğrencilerin spor salonu olmayan okullardaki öğrencilerden daha yüksek sportmenlik davranışı puanlarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Koç ve Güllü'nün (2016) lise öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarını inceledikleri çalışmanın örneklemini 550 lise öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma sonucunda öğrencilerin cinsiyetleri ve devam ettikleri spor dalının beden eğitimi dersindeki sportmenlik davranışları üzerinde etkili olduğu, sportmenlik ve saldırganlık arasındaki ilişkinin negatif yönde olduğu görülmüştür.

Hopkins (1998) savunma ve hücum futbolcuların sportmenlik davranışlarını incelediği tez çalışmasının sonucunda savunma oyuncularının sportmenlik davranışından aldıkları puanların daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Topan'ın (2011) ortaokullarda okullar arası müsabakalara katılan öğrencilerin fair play anlayışlarını incelediği çalışmaya 500 öğrenci katılmıştır. Kadın öğrencilerin Sosyal Normlara Uyum ve Kurallara ve Yönetime Saygı davranışlarını sergilemede erkek öğrencilerden daha ilerde oldukları görülmektedir.

Storners ve Ommudsen'in (2004) genç hentbolcuların sportmenlik davranışları inceledikleri çalışmaya 440 erkek hentbolcu katılmıştır. Çalışma bulguları takım başarısına odaklı olan sporcuların egosuyla hareket eden ve kişisel başarı odaklı olan sporculardan daha yüksek sportmenlik düzeyine sahip olduklarını göstermiştir.

Tazegül ve Esmer (2018) farklı branşlardaki takım sporcularının sportmenlik yönelimleri ile pozitif düşünce düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarının sonucunda pozitif düşüncenin sportmenlik yönelimi üzerinde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Kalkan (2017) kadın hentbolcuların maç öncesi kaygı düzeylerinin fair play davranışlarına etkisini araştırdığı tez çalışmasının örneklem grubunu 103 kadın sporcu oluşturmuştur. Çalışma sonucunda kaygı puanlarının sorumluluk ve saygı boyutunda etkili olduğu görülmüştür.

Tsai ve Fung (2005) genç basketbolcu ve voleybolcuların sportmenlik davranışlarını incelemiştir. Örneklem grubu liselerde basketbol ve voleybol takımlarında oynayan 302 öğrenciden oluşmuştur. Çalışma sonucunda kadınların erkeklerden, yaşı daha büyük olanların gençlerden ve voleybolcuların basketbolculardan daha sportmenlik puanına sahip oldukları saptanmıştır.

Schwamberger ve Curtner-Smith (2018) bir öğretmen adayının ortaokul hentbol takımındaki 38 çocuğa 2 sezon boyunca verdiği eğitimin içerisinde spor ahlaki ve sportif davranışlara ne ölçüde katkısının olduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmanın sonucunda birçok öğrencinin fair play ve adil oyun davranışını kazandığı ve birçok durumda fair playe uygun davranışlar sergilediği ortaya çıkmıştır.

Moiratidou (2017) sporcuların ahlaki yeterlilikleri ve demografik özelliklerinin ahlaki yeterliliklerine olan etkisini araştırmıştır. Farklı branşlardan 645 sporcunun katıldığı çalışma sonucunda bireysel ve daha az tema gerektiren spor yapan sporcuların ahlaki yeterliliklerinin takım sporu ve yoğun temas gerektiren spor yapanlardan daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Stephens (1978) başarı motivasyonu ve ahlaki değerler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 212 bayan futbolcunun ve antrenörlerinin katıldığı çalışmanın sonucunda başarı motivasyonunun verilen görevin önemi ile pozitif ilişkili olduğu ve sportif ahlak anlayışından daha uzak sporcuların saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Hartung'ın (2001) sporcuların günlük yaşamlarının spordaki ahlaki seçimleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmaya erkek ve kadın sporcular katılmıştır. Çalışma sonucunda günlük yaşam ve sportif ahlaki değerler arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Lagzdins (2007) çalışmasında Kanada Üniversitesi bayan takımlarında antrenör-sporcu arasındaki ilişkiyi ahlaki davranışlarına göre değerlendirmeyi amaçlamıştır. Analiz sonuçlarına göre ahlaki değerlere çok az önem verildiği, sporda etik davranışların çok farklı olduğu ve kadın sporcuların ahlaki değerlerle ilgili sorunlar yaşadığı ortaya çıkmıştır.

Lyons (2013) okullar arası müsabakalara katılan öğrencilerin ahlaki düzeylerini cinsiyet, dindarlık ve oynadıkları spor türüne göre değerlendirmeyi amaçladığı çalışmasının sonucunda kadın sporcuların erkek sporculardan ve bireysel spor yapanların takım sporu yapanlardan daha yüksek ahlaki değerlere sahip olduğu görülmüştür.

Pepe, Özseri, Pepe, Fişekçioğlu ve Pekel'in (2017) genç sporcuların yer aldıkları branşlara ahlaki karar verme tutumlarını incelemek amacıyla yaptıkları çalışmaya 257'si kadın ve 135'i erkek toplam 393 genç sporcu katılmıştır. Çalışma sonucunda dövüş sporu yapan gençlerin ahlaki karar verme tutumlarında anlamlı bir farklılık olmadığı, yaş, cinsiyet ve anne ve baba eğiti durumlarına göre farklılıklar olduğu görülmüştür.

Öztürk (2018) tez çalışmasında bilek güreşi sporcularının sportif ahlaki yaklaşım ve karaktere ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamış ve araştırma evrenini müsabakalara katılan 678 sporcu olarak belirlemiştir. Çalışma sonucunda sporcuların karakter düzeylerinin ahlaktan uzaklaşma düzeylerini anlamlı olarak etkiledikleri ortaya çıkmıştır.

Arslan, Ziyagil ve Bastık (2018) basketbolcu ve güreşçilerin ahlaki karar verme düzeylerini belirlenen değişkenlere göre incelemiştir. 280 güreşçi ve 190 basketbolcu olmak üzere toplam 475 sporcunun katıldığı çalışma sonucunda ailelerin eğitim seviyelerinin sporcuların ahlaki tutumları üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir.

3. YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli

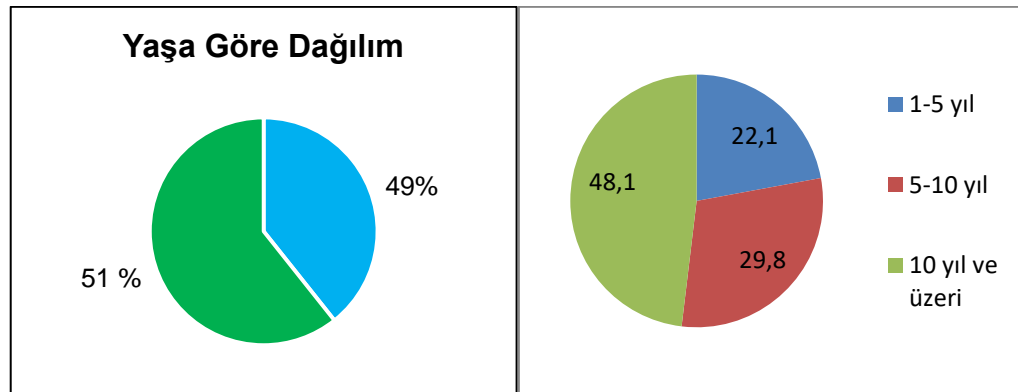
Araştırmada konu ve ya bir durum ile ilgili büyük gruplardan oluşan katılımcıların ilgi, beceri, yetenek gibi özelliklerinin belirlendiği (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017) ve bilgi edinilmek istenilen problemi mevcut hali ile belirlenmesini sağlayan tarama yöntemi kullanılmıştır (Çepni, 2009). Tarama yönteminin amacı, konuya ya da olaya bir müdahalede bulunmadan olayı olduğu gibi betimleyebilmektir (Karasar, 2012).

3. 2. Araştırma Grubu

2017-2018 futbol sezonunda kadınlar 1. Liginde mücadele eden 104 kadın sporcu çalışmanın araştırma grubunu oluşturmuştur.

3. 2. 1. Yaş ve Spor Yaşı

Araştırmaya katılan sporcuların 53 'ü (% 51) 15-20 yaş arası ve 51'i (% 49) 21-30 yaş aralığındadır. Sporcuların 23'ü (%22,1) 1-5 yıl arası, 31'i (%29,8), 50'si (%48,1) 10 yıl ve üzeri spor yapmıştır.

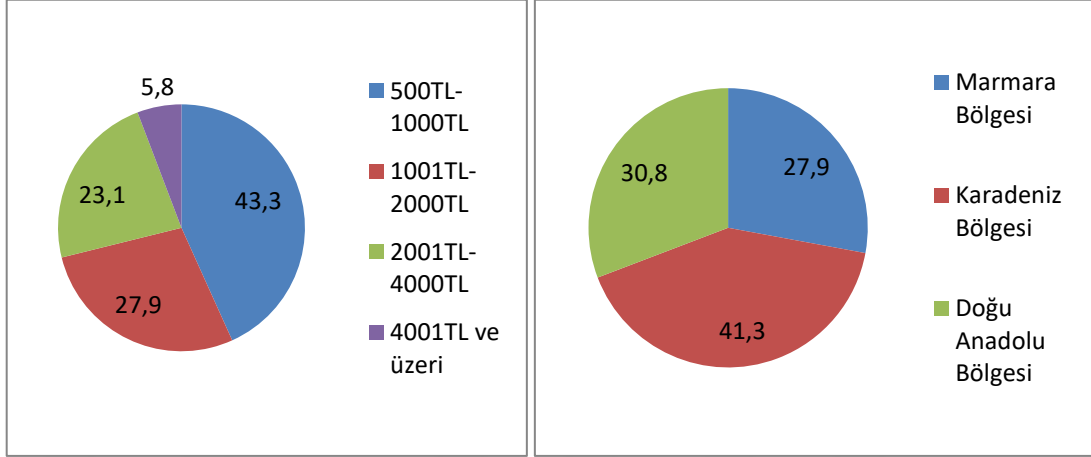

Grafik 1. Yaş ve spor yaşına göre genel dağılım

3. 2. 2. Gelir Durumu ve Bölge

Araştırmaya katılan sporcuların 45'inin (%43,3) gelir durumu 500TL-1000TL arasında, 29'unun (%27,9) gelir durumu 1001TL-2000TL arasında, 24'ünün (%23,1) gelir durumu 2001TL-4000TL arasında ve 6'sınının (%5,8) gelir durumu 4001TL ve üzerindedir.

Bölge değişkenine göre ise sporcuların 29'u (%27,9) Marmara Bölgesinde, 43'ü (%41,3) Karadeniz Bölgesinde ve 32'si (%30,8) Doğu Anadolu bölgesinde spor yapmaktadır.

Grafik 2. Gelir durumu ve bölgeye göre genel dağılım

3. 2. 3. Anne ve Baba Eğitim durumu

Araştırmaya katılan sporcuların 42'sinin (%40,4) anne eğitim durumu ilkökul, 27'sinin (%26,0) anne eğitim durumu ortaokul, 28'inin (%26,9) anne eğitim durumu lise, 7'sinin (%6,7) anne eğitim durumu üniversitedir. Baba eğitim durumuna göre ise, sporcuların 32'sinin (%30,8) baba eğitim durumu ilkökul, 30'unun (%28,8) baba eğitim durumu ortaokul, 31'inin (%29,8) baba eğitim durumu lise, 11'inin (%10,6) baba eğitim durumu üniversitedir.

Grafik 3. Anne ve baba eğitim durumuna göre genel dağılım

3. 3. Verilerin Toplanması

3. 3. 1. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği, Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3. 3. 1. 1. Kişisel Bilgi Formu

Örneklem grubu olan kadın futbolculara ait bilgileri toplamak amacı ile düzenlenen kişisel bilgi formu: yaş, spor yaşı, gelir durumu, oynanılan bölge, anne ve baba eğitim durumu ile ilgili bilgiler ve bağımsız değişkenlerden oluşmaktadır.

3. 3. 1. 2. Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği

Sporcularda fair-play davranışını ölçmek için Türkçe uyarlaması Balçıkanlı (2009) tarafından yapılan, Vallerand ve arkadaşlarının (1997) geliştirdiği “Çok Boyutlu Sportmenlik Yönelimi Ölçeği” kullanılmıştır. Balçıkanlı araştırmasında bu ölçeğin “sosyal normlara uyum (1-5)”, “kurallar ve yönetime saygı (6-10)”, “sporda sorumluluklara bağlılık (11-15)” ve “rakibe saygı (16-20)” alt boyutlarını ele almıştır. (1=hiçbir zaman, 2=nadiren, 3=ara sıra, 4=çoğu zaman, 5=her zaman) gibi beşli derecelerden oluşan likert tipi bir ölçektir.

3. 3. 1. 3. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği

Sporcuların ahlaktan uzaklaşma tutumlarını belirlemek amacıyla Boardley ve Kavussanu (2008) tarafından geliştirilen (MDSS) ve Gürpınar (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan “Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Ölçeği Kısa Formu” kullanılmıştır. Ölçek sporcuların ahlaktan uzaklaşma mekanizmalarını belirlemek üzere geliştirilmiş, 1=kesinlikle katılmıyorum, 2=katılmıyorum, 3=kısmen katılmıyorum, 4=kararsızım, 5=katılıyorum şeklinde derecelendirilen beşli likert tipi bir ölçektir. 8 maddeden oluşan ölçek tek faktörlüdür. Sporda ahlaktan uzaklaşma tutumlarının ölçen tüm maddeler olumsuz anlamdadırlar. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar sporcuların ahlaktan daha çok uzaklaştıklarını ifade etmektedir.

3. 3. 2. Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecini başlatabilmek için ilk olarak sürece dahil edilecek kulüpler belirlenmiş, kulüp yöneticileri ve antrenörleri ile görüşmeler yapılarak çalışma konusu ve süreçle ilgili bilgiler verilmiştir. Kulüpler ve takım için uygun olan saatlerde sporculara 2

ölçekten oluşan anket uygulaması yapılmıştır. Gönüllülük ilkesi dikkate alınarak sporculara elde edilecek bilgilerin gizli tutulacağı yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacağı ifade edilmiştir. Uygulama sonrasında elde anket formlarının bazılarında eksik doldurma ve fazla sayıda aynı kodlama gibi sorunlar tespit edilmiş ve değerlendirmeye alınmamıştır. geçerli sayılan anketler gerekli kodlamalar yapıldıktan sonra bilgisayar ortamına aktarılmış ve analizler SPSS paket programıyla yapılmıştır.

3. 3. 3. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi SPSS 22 paket programı ile yapılmıştır. Değerlendirme bölümünde öncelikle histogram, basıklık, çarpıklık değerleri ve levene testi uygulanmış ve verilerin normal dağılım gösterip göstermedikleri tespit edilmiştir. Frekans, aritmetik ortalama, standart sapma, tek örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi anova ve Korelasyon testi analizi verilerin analizinde betimsel istatistiki yöntem olarak kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4. 1. Sportmenlik Puanları

Araştırmaya katılan sporcuların çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin sosyal normlara uyum alt boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması 4,17, standart sapması 0,72, kurallar ve yönetime saygı alt boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması 4,02, standart sapması 0,72, sporda sorumluluklara bağlılık alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması 4,09, standart sapması 0,71 ve rakibe saygı alt boyutundan aldıkları puanların aritmetik ortalaması 3,96, standart sapması 0,72'dir. Alt boyutlardan elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla hesaplanan basıklık ve çarpıklık katsayıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. ÇBYSÖ Puanlarının Dağılımı

	N	Çarpıklık	Basıklık	Ort	Ss	Min	Mak
S.N.U	104	-1,01	0.74	4,17	0,73	1	5
K.Y.S	104	-0.56	-0.22	4,02	0,72	2	5
S.S.B.	104	-0.63	-0.36	4,09	0,71	2	5
R.S	104	-0.53	-0.06	20.44	3,96	1	5

4. 1. 1. Sportmenlik İle Yaş, Spor Yaşı, Gelir Durumu, Bölge, Anne ve Baba Eğitim durumu İle İlgili Bulgular

Sportmenlik ölçeğinden alınan puanlarının yaş değişkenine göre t-testi sonuçları tablo 2'de görülmektedir. Yapılan test sonucunda, ölçeğin S.N.U alt boyutu ($t_{(103)}=0.47$, $p>0.05$), K.Y.S. alt boyutu ($t_{(103)}=0.957$, $p>0.05$), S.S.B. alt boyutu ($t_{(103)}=0.795$, $p>0.05$) ve R.S. alt boyutu ($t_{(103)}=1.31$, $p>0.05$) puanları arasında yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 2. ÇBSYÖ Puanlarının Yaşa göre t-testi Sonuçları

	YAŞ	N	X	Ss	Sd	t	P
S.N.U	15-20 yaş	53	4,14	0,72	103	-0,47	0.42
	21-30 yaş	51	4,21	0,75			
K.Y.S.	15-20 yaş	53	3,95	0,71	103	-0,957	.0,840
	21-30 yaş	51	4,09	0,72			
S.S.B.	15-20 yaş	53	4,03	0,73	103	-0,795	0.612
	21-30 yaş	51	4,14	0,69			
R.S.	15-20 yaş	53	3,87	0,69	103	-1,31	0.736
	21-30 yaş	51	4,06	0,75			

Sportmenlik yönelimi ölçeği puanları anova testi sonuçları spor yaşı değişkenine göre tablo 3'de görülmektedir. Sonuçlar; S.N.U puanları ($F_{(2,103)}=.766$, $p>0.05$), K.Y.S. puanları ($F_{(2,103)}=.806$, $p>0.05$), S.S.B. puanları ($F_{(2,103)}=.842$, $p>0.05$) ve R.S. puanlarının ($F_{(2,103)}=.206$, $p>0.05$) spor yaşı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 3. ÇBSYÖ Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Spor Yaşı	N	X	Ss	Sd	F	P	Fark
S.N.U.	1-5 Yıl	23	4,14	0,74	103	.267	.766	-
	5-10 Yıl	31	4,25	0,72				
	10Yıl-üzeri	50	4,14	0,74				
K.Y.S.	1-5 Yıl	23	4,10	0,78	103	.216	.806	-
	5-10 Yıl	31	4,01	0,68				
	10Yıl-üzeri	50	3,98	0,72				
S.S.B.	1-5 Yıl	23	4,02	0,79	103	.172	.842	-
	5-10 Yıl	31	4,14	0,70				
	10Yıl-üzeri	50	4,09	0,69				
R.S.	1-5 Yıl	23	3,90	0,80	103	1.60	.206	-
	5-10 Yıl	31	4,16	0,60				
	10Yıl-üzeri	50	3,87	0,74				

Sportmenlik ölçeği puanları anova testi sonuçları gelir durumu değişkenine göre tablo 4'te görülmektedir. Analiz sonuçları S.N.U. puanları ($F_{(2,103)}=.392$, $p>0.05$), K.Y.S. puanları ($F_{(2,103)}=1.68$, $p>0.05$), S.S.B. puanları ($F_{(2,103)}=1.33$, $p>0.05$) ve R.S. puanlarının ($F_{(2,103)}=1.69$, $p>0.05$) gelir durumu değişkenine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 4. ÇBSYÖ Puanlarının Gelir durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Gelir durumu	N	X	Ss	Sd	F	P	Fark
SNU	500TL1000TL	45	4,19	0,83	103	.392	.759	-
	1001TL2000TL	29	4,15	0,69				
	2001TL4000TL	24	4,10	0,65				
	4001TLüzeri	6	4,46	0,46				
KYS	500TL1000TL	45	4,05	0,72	103	1.68	.175	-
	1001TL2000TL	29	3,84	0,73				
	2001TL4000TL	24	4,04	0,69				
	4001TLüzeri	6	4,53	0,48				
SSB	500TL1000TL	45	4,10	0,76	103	1.33	.266	-
	1001TL2000TL	29	3,94	0,63				
	2001TL4000TL	24	4,12	0,69				
	4001TLüzeri	6	4,56	0,69				
RS	500TL1000TL	45	3,95	0,76	103	1.69	.173	-
	1001TL2000TL	29	3,92	0,67				
	2001TL4000TL	24	3,88	0,70				
	4001TLüzeri	6	4,60	0,61				

Sportmenlik yönelimi ölçeği puanları anova testi sonuçları bölge değişkenine göre tablo 5’de görülmektedir. Sonuçlara göre S.S.B. puanları ($F_{(2,103)}=3.66$, $p<0.05$) arasında anlamlı farklılık olduğu; S.N.U. puanları ($F_{(2,103)}=3.04$, $p>0.05$), K.Y.S. puanları ($F_{(2,103)}=.749$, $p>0.05$) ve R.S. puanları ($F_{(2,103)}=2.11$, $p>0.05$) anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını göstermek amacı ile yapılan tukey hsd testinin sonuçlarına göre; S.S.B. alt boyutunda Marmara bölgesindeki futbolcuların ortalama puanlarının ($X=4.30$) Karadeniz bölgesindeki futbolcuların ortalama puanlarından ($X=3,87$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. ÇBSYÖ Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Bölge	N	X	Ss	Sd	F	P	Fark
S.N.U.	Marmara	29	4,28	0,65	103	3.04	.052	-
	Karadeniz	43	3,97	0,79				
	DoğuAnadolu	32	4,35	0,66				
K.Y.S.	Marmara	29	4,15	0,67	103	.749	.475	-
	Karadeniz	43	3,93	0,81				
	DoğuAnadolu	32	4,01	0,61				
S.S.B.	Marmara	29	4,30	0,61	103	3.66	.029	Marmara-Karadeniz
	Karadeniz	43	3,87	0,81				
	DoğuAnadolu	32	4,18	0,58				
R.S.	Marmara	29	4,20	0,56	103	2.11	.126	-
	Karadeniz	43	3,86	0,77				
	DoğuAnadolu	32	3,88	0,76				

Sportmenlik ölçeği puanları anova sonuçları anne eğitim durumu değişkenine göre tablo 6’da görülmektedir. Analiz sonuçları, S.N.U. puanları ($F_{(2,103)}=.905$, $p>0.05$), K.Y.S. puanları ($F_{(2,103)}=.1.07$, $p>0.05$), S.S.B. puanları ($F_{(2,103)}=.915$, $p>0.05$) ve R.S. puanlarının ($F_{(2,103)}=1.26$, $p>0.05$) gelir durumu değişkenine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 6. ÇBSYÖ Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	X	Ss	Sd	F	P	Fark
SNU	İlkokul	42	4.10	0.76	103	.905	.442	-
	Ortaokul	27	4,08	0.76				
	Lise	28	4,36	0.63				
	Üniversite	7	4,22	0.79				
KYS	İlkokul	42	3,89	0.72	103	1.07	.364	-
	Ortaokul	27	4,00	0.84				
	Lise	28	4,17	0.59				
	Üniversite	7	4,22	0.72				

Tablo 6'nin devamı

	Anne Eğitim Durumu	N	X	Ss	Sd	F	P	Fark
SSB	İlkokul	42	4,07	0.75	103	.915	.437	-
	Ortaokul	27	3,94	0.77				
	Lise	28	4,25	0.58				
	Üniversite	7	4,11	0.64				
RS	İlkokul	42	3,87	0.76	103	1.26	.289	-
	Ortaokul	27	3,87	0.76				
	Lise	28	4,12	0.64				
	Üniversite	7	4,28	0.50				

Sportmenlik ölçeği puanları anova sonuçları baba eğitim durumu değişkenine göre tablo 7'de görülmektedir. Analiz sonuçları, S.N.U. puanları ($F_{(2,103)}=1.06$, $p>0.05$), K.Y.S. puanları ($F_{(2,103)}=.976$, $p>0.05$), S.S.B. puanları ($F_{(2,103)}=1.49$, $p>0.05$) ve R.S. puanlarının ($F_{(2,103)}=1.00$, $p>0.05$) gelir durumu değişkenine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 7. ÇBSYÖ Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	X	Ss	Sd	F	P	Fark
SNU	İlkokul	32	4.25	0.75	103	.1.06	.366	-
	Ortaokul	30	4,03	0.73				
	Lise	31	4,13	0.74				
	Üniversite	11	4,45	0.60				
KYS	İlkokul	32	4,03	0.69	103	.976	.407	-
	Ortaokul	30	3,89	0.78				
	Lise	31	4,02	0.72				
	Üniversite	11	4,32	0.60				
SSB	İlkokul	32	4,16	0.76	103	1.49	.220	-
	Ortaokul	30	3,98	0.67				
	Lise	31	4,00	0.71				
	Üniversite	11	4,45	0.55				
RS	İlkokul	32	4,08	0.74	103	1.00	.393	-
	Ortaokul	30	3,80	0.80				
	Lise	31	3,94	0.66				
	Üniversite	11	4,12	0.58				

4. 2. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma Puanları Dağılımı

Araştırmaya katılan sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 2.89, standart sapması 0.97'dir. Tablodaki basıklık ve çarpıklık katsayıları verilerin normal dağılım gösterdiğini belirtmektedir.

Tablo 8. Sporda ahlaktan Uzaklaşma Puanları Dağılımı

	N	Çarpıklık	Basıklık	Ort	Ss	Min	Mak
S.N.U	104	.141	-.224	2,89	.97	8	40

4. 2. 1. Sporda Ahlaktan Uzaklaşma İle Yaş, Spor Yaşı, Gelir Durumu, Bölge, Anne ve Baba Eğitim Durumu İle İlgili Bulgular

Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği puanlarının t –testi sonuçları yaş değişkenine göre tablo 9’da görülmektedir. Analiz sonuçları sporda ahlaktan uzaklaşma puanlarının ($t_{(103)}=-.704$, $p>0.05$) yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermiştir.

Tablo 9. SAUÖ Puanlarının Yaş Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

	Yaş	N	X	Ss	Sd	t	P
SAUÖ	15-20 yaş	53	2.83	1.02	103	-.704	.645
	21-30 yaş	51	2.96	0.93			

Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği puanları anova sonuçları spor yaşı değişkenine göre tablo 10’da görülmektedir. Analiz sonuçları sporda ahlaktan uzaklaşma puanlarının ($t_{(103)}=1,82$ $p>0.05$) spor yaşı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermiştir.

Tablo 10. SAUÖ Puanlarının Spor Yaşı Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Spor Yaşı	N	X	Ss	Sd	F	P
SAUÖ	1-5 yıl	23	3.07	0.82	103	1.82	.167
	5-10 yıl	31	2.62	1.01			
	10 yıl ve üzeri	50	2.98	1.00			

Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği anova sonuçları gelir durumu değişkenine göre tablo 11’de görülmektedir. Analizler, gelir durumu değişkenine göre sporda ahlaktan uzaklaşma puanlarının ($F_{(2,103)}=2.30$, $p>0.05$) anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

Tablo 11. SAUÖ Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Gelir durumu	N	X	Ss	Sd	F	P
SAUÖ	500TL-1000TL	45	2.72	0.12	103	2.30	.082
	1001TL-2000TL	29	3.19	0.16			
	2001TL-4000TL	24	3.01	0.23			
	4001TL ve üzeri	6	2.29	0.47			

Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği puanları anova sonuçları bölge değişkenine göre tablo 12'de görülmektedir. Test sonucuna göre sporda ahlaktan uzaklaşma puanları ($F_{(2,103)}=.305$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Tablo 12. SAUÖ Puanlarının Bölge Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Bölge	N	X	Ss	Sd	F	P
SAUÖ	Marmara	29	2,78	1.06	103	.305	.738
	Karadeniz	43	2,97	0.96			
	Doğu Anadolu	32	2,89	0.93			

Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği puanları anova sonuçları anne eğitim durumu değişkenine göre tablo 13'de görülmektedir. Analiz sonuçları anne eğitim durumu değişkeninin sporda ahlaktan uzaklaşma puanları ($F_{(2,103)}=.126$, $p>0.05$) üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Tablo 13. SAUÖ Puanlarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	X	Ss	Sd	F	P
SAUÖ	İlkokul	43	2,82	0,97	103	.126	.944
	Ortaokul	27	2,96	0,73			
	Lise	28	2,93	1,17			
	Üniversite	7	2,92	1,12			

Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği puanları anova sonuçları baba eğitim durumu değişkenine göre tablo 14'de görülmektedir. Analiz sonuçları baba eğitim durumu değişkeninin sporda ahlaktan uzaklaşma puanları ($F_{(2,103)}=2.17$, $p>0.05$) üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Tablo 14. SAUÖ Puanlarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Anova Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	X	Ss	Sd	F	P
SAUÖ	İlkokul	32	2,82	1,05	103	2.17	.096
	Ortaokul	30	3,18	0,81			
	Lise	31	2,90	0,94			
	Üniversite	11	2,34	1,10			

Sportmenlik ve sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan Pearson Korelasyon testi sonuçları tablo 15'de görülmektedir. ÇBSYÖ ile SAUÖ arasındaki ilişkiye bakıldığında; SAUÖ ile SNU arasında ($r=0,047$ $p>0.05$), SAUÖ

ile K.Y.S arasında ($r=0,067$, $p>0.05$), SAUÖ ile S.S.B. arasında ($r=0,040$ $p>0.05$) ve SAUÖ ile R.S. arasında ($r=0,083$ $p>0.05$) anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Tablo 15. ÇSYÖ ve SAUÖ Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	SAUÖ	SNU	KYS	SSB	RS
SAUÖ	1				
SNU	0.047	1			
KYS	0.067	0.714	1		
SSB	0.040	0.651	0.736	1	
RS	0.083	0.579	0.671	0.628	1

$P<0.05$

5. TARTIŞMA

Sportmenlik puanları yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde “sosyal normlara uyum, kurallar ve yönetime saygı, sporda sorumluluklara bağlılık ve rakibe saygı” olmak üzere tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Çalışmayı destekler nitelikte Mark (2017) spor yapan kadın ve erkeklerin sportmenlik yönelimlerini karşılaştırmış ve çalışma sonucunda sporcuların sportmenlik puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Topçu (2013) etik davranış ve sportmenlik arasındaki ilişkiyi incelemiş ve sporcuların sportmenlik puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Balçıkanlı ve Yıldırım (2011) profesyonel futbolcuların sportmenlik yönelimlerini inceledikleri çalışmalarının sonucunda yaş değişkeninin sportmenlik puanları arasında anlamlı bir etkisinin olmadığı sporcuların benzer görüşlere sahip olduğu görülmüştür. Kayıoğlu ve diğerleri (2015) ortaokul öğrencilerinin sportmenlik puanlarını karşılaştırmış ve yaşa göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Çalışmamızın aksine sportmenlik düzeyinin yaş değişkenine göre farklılaştığını ortaya koyan çalışmalarda mevcuttur. Gürpınar ve Kurşun (2013) basketbolcu ve futbolcuların sportmenlik yönelimlerini karşılaştırdıkları çalışma sonucunda yaşı büyük olan sporcuların sportmenlik puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tsai ve Fung (2005) ise yaşın büyümesiyle ters orantılı olarak sportmenlik puanlarının azaldığını ortaya koyan çalışmalar yapmışlardır. Teke (2018) sporcuların kişilik özelliklerinin fair playe olan etkisini araştırmış ve yapılan analizler sonucunda yaş arttıkça sporcuları sportmenlik davranışlarının azaldığı ortaya çıkmıştır. Yine Kavusssanu, Seal ve Phillips (2006) çalışmalarının sonucunda büyük yaş gruplarındaki sporcuların küçük yaş gruplarındaki sporculara göre daha sportmenlik dışı davranışlar sergiledikleri görülmüştür. Tsai ve diğerleri (2005) genç basketbolcu ve voleybolcuların sportmenlik düzeylerini karşılaştırmış ve yaşı büyük sporcuların daha düşük sportmenlik puanına sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Dursun (2019) tez çalışması sonucunda kadın futbolcuların sportmenlik yönelimlerinin yaş değişkenine göre farklılaştığını 21-26 yaş grubundaki futbolcuların diğer yaş gruplarındaki futbolculardan daha yüksek sportmenlik puanına sahip olduğunu tespit etmiştir. Çalışma sonucunda yaş değişkenine göre sportmenlik puanlarının farklılaşmamasının nedeni olarak örneklem grubu gösterilebilir. Futbol branşında yoğun olarak yaşanan kazanma ve başarılı olma hırslarının; tüm yaş gruplarında sportmenlik anlayışının aynı değerlerde yaşanmasına neden olduğu söylenilebilir.

Araştırmaya katılan sporcuların spor yaşı değişkenine göre, sportmenlik puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Gürpınar ve Kurşun (2013) çalışmamızla

benzer şekilde; basketbolcu ve sporcuların sportmenlik puanlarının spor yaşı değişkenine göre hiçbir alt boyutta anlamlılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. İkizler ve Tekin (2004) sporda fanatizme yol açan unsurları belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında sportmenlik yönelimi puanlarının spor yılı değişkenine göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir. Smith (1962) spor yapan ve yapmayan lise öğrencilerinin sportmenlik düzeylerini spor yaşı değişkenine göre karşılaştırmış ve anlamlı bir farklılık olmadığını görmüştür. Yoncalık ve Gündoğdu (2011) dopingin etik yönünün araştırıldığı çalışmada; Dursun (2019) kadın futbolcuların sportmenlik yönelimlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada spor yaşı değişkeninin ölçeğin kurallar ve yönetime saygı alt boyutunda anlamlı olarak farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Gelir durumu değişkenine göre sporcuların sportmenlik puanları arasında alt boyutlarında hiçbirinde anlamlı farklılık görülmemiştir. Koç ve Güllü (2016) yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının gelir durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Sporcuların aktif spor yaşamlarını devam ettikleri bölge değişkenine göre sportmenlik ölçeğinin sosyal normlara uyum alt boyutunda anlamlı farklılaşma olduğu ve anlamlı farklılığın tespit edildiği s.s.b boyutunda Marmara bölgesindeki futbolcuların sporda sorumluluklara bağlılık puanlarının Karadeniz bölgesindeki futbolculardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeni olarak Marmara bölgesinin sporcuya sağladığı sosyal yaşam kriterleri olarak gösterilebilir.

Anne ve baba eğitim durumuna göre çok boyutlu sportmenlik boyutları incelendiğinde tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Profesyonelleşme düzeyleri, maddi kazançları, takım arkadaşları, antrenör ve yöneticilerin fikir ve yönlendirmelerinin sporcuların davranışlarının üzerinde anne ve babadan çok daha etkili olması, farklılığın anlamlı olmamasının nedeni olarak gösterilebilir.

Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeğinden alınan puanlar yaş ve spor yılı değişkenine göre değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Mouratidou'nun (2017) sporcuların ahlaki bileşenlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmanın sonucunda yaş ve spor yılı değişkeninin sporcunun ahlaki yeterliliği üzerinde önemli rol oynadığını ifade etmiştir. Yurt dışında yapılan ve yaş ve spor yılı değişkeninin sporda ahlak düzeyi üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşan birçok çalışma (Doty and Lumpkin, 2010; Gardner and Janelle, 2002; Mouratidou, Chatzopoulos, and Karamavrou, 2007; Priest, Krause, and Beach, 1999) mevcuttur. Lee ve diğerleri (2007) genç sporcuların örneklem grubu olduğu çalışmalarında yaşı daha büyük olan sporcuların sporda ahlaki yeterliliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Gürpınar (2014) lise öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerini incelediği çalışmasının sonucunda spor yaşı daha yüksek olan

sporcuların ahlaktan uzaklaşma puanlarının daha yüksek olduğunu dolayısıyla sportif tecrübe ile birlikte sporda ahlak dışı davranış sıklığının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Arslan ve diğerleri (2018) erkek basketbol ve güreşçilerin ahlaki tutumlarını incelemişler ve çalışma sonucunda spor yaşı arttıkça sportif ahlaktan uzak davranışların daha çok normalleştirilerek kabul edildiği sonucuna ulaşmıştır. Shields ve Bredemeier'in (2007) çalışmalarının sonucunda sportif tecrübesi daha fazla olan erkek beyzbolcuların karşılaşma sırasında daha hileli davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kavussanu, Seal ve Phillips (2006) çalışmayan katılan sporcuların anti-sosyal davranışlarını yaşa göre karşılaştırmış ve sosyal davranışların yaş arttıkça azaldığını bildirmiştir. Öztürk (2018) bilek güreşi sporcularının ahlaki tutumlarını incelemiş ve yaşın artmasıyla birlikte sporcuların daha ahlaki tutumlar sergilediği, spor yaşı değişkenine göre ise tecrübe arttıkça sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin de doğru orantılı olarak arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmamızın sonucunda yaş ve spor yaşı değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamasının nedeni olarak sporcu yaşları ortalamalarının küçük olması gösterilebilir. Daha yaşlı ve deneyimli olan sporcuların takımın başarısı için fair playe aykırı olan daha hileli davranışları sergileyebilecekleri söylenebilir

Gelir durumu değişkenine sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kadın futboluna çok fazla yatırım yapılmaması ve kadın futbolcuların kazançlarının az ve birbirine çok yakın olması fark görülmemesine neden olduğu söylenilebilir.

Sporcuların aktif spor yaşamlarını devam ettikleri bölge değişkenine göre sporda ahlaktan uzaklaşma puanlarında bir farklılaşma olmamıştır. Bu durum sportif ahlakın şekillenmesinde yaşanan bölgenin belirleyici olmadığını; başarı motivasyonun ve maddi getirisinin daha etkili olduğunu düşündürmektedir.

Anne ve baba eğitimi durumu değişkeninin sporda ahlaki davranışlar üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı çalışma sonucunda elde edilen bulgulardan bir diğeridir. Çalışmamızın aksine Arslan ve diğerleri (2018) erkek basketbolcu ve güreşçiler ile yaptıkları çalışmalarının sonucunda anne ve baba eğitim düzeyinin sportif ahlak üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Yine güreşçi ve basketbolcuların oyun içerisinde hile ve aldatma ile ilgili bakış açıları ve değerlendirmelerinde anne ve baba eğitim durumunun bir etkisi olmadığı elde edilen sonuçlar arasındadır. Elde edilen bu sonuç çalışmamızı destekler nitelik taşımaktadır. Sporcuların müsabaka ve antrenmanlar sırasında takım arkadaşından ve antrenörlerinden çok daha fazla etkilenmesi ailenin etkisinin arka planda kalmasına neden olmaktadır. Ahlaka aykırı yaptığı davranışlar takım arkadaşı ve antrenör tarafından onaylandığında sporcu için normalleşmekte ve sürekli kabul edilebilir bir davranış haline gelmektedir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6. 1. Sonuçlar

1. Yaş değişkenine göre sporcuların sportmenlik düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür.
2. Spor yaşı değişkenine göre sporcuların sportmenlik düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür.
3. Gelir durumu değişkenine göre sporcuların sportmenlik düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür.
4. Marmara bölgesindeki kulüplerdeki sporcuların sosyal normlara uyum düzeyleri Karadeniz bölgesindeki kulüplerdeki sporculardan daha yüksektir.
5. Sporcuların sportmenlik düzeylerinin anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür.
6. Yaş ve spor yaşı değişkenine göre sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür.
7. Gelir durumu ve bölge değişkenine göre sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür.
8. Anne ve baba eğitim durumu sporcuların sporda ahlaktan uzaklaşma düzeylerinin farklılaşmadığı görülmüştür.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1.Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Antrenörler ve beden eğitimi öğretmenlerinin öğrenciler ve sporculara gerektiğinden fazla sorumluluk yükleyerek, bu durumun fair playe aykırı ve ahlaktan uzak davranışlara sebebiyet verecek tavır ve davranışlardan kaçınmalıdırlar.
2. Üniversitelerin bünyesinde sporculara ve antrenörlere sportif ahlak ve fair play konulu eğitimler verilebilir.
3. Sporcuların sosyal medya ve televizyon aracılığıyla takip ettiği ve kendilerine örnek aldıkları sporcu, karakter ve kişilerin olumlu davranışları ve mesajları fair play ve ahlaki davranışlar üzerinde etkili olabilir.

6. 2. 2. İleride Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler

1. Sporda ahlaktan uzaklaşma ve sportmenlik yönelimi çeşitli branşlardan çok sayıda sporcu üzerinde çalışılabilir.
2. Nitel çalışma yöntemi kullanılarak daha derinlemesine bir araştırma yapılabilir.
3. Kadın ve erkek futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve ahlaki yönelimleri karşılaştırılarak toplumsal yapının yönelim üzerindeki etkisi araştırılabilir.

7. KAYNAKLAR

- Aracı, H. (2001). *Öğretmen ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Arslan, F., Ziyagil, M. A. ve Bastık, C. (2018). Examination of moral decision-making attitudes of elite male basketball players and wrestlers according to variables of sport experience and mother, father education. *Universal Journal of Educational Research*,6(3), 378-385.
- Arthur-Banning, S. G., Peisley, K. and Wells, M. S. (2007). Promoting sportsmanship in youth basketball players: The effect of referees' prosocial behavior techniques. *Journal of Park and Recreation Administration*, 25(1), 96-114.
- Aslan, A. ve Dursun, Y. (1977, 11 Kasım). Dostlukspor maçında seyirci gole doydı. *Son Havadis*, s.6.
- Balıkçıkanlı-Sezen, G. ve Yıldırım, İ. (2011). Profesyonel futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9, 49-68.
- Barry, H., Bacon, M. K. and Child, I. L. (1957). A cross cultural survey of some sex differences in socialization. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 55, 327-332.
- Boxill, J. (2003). Introduction: The moral significance of sport. In J. Boxill (Ed.), *Sports ethics: An anthology* (pp. 1-12). Oxford: Blackwell.
- Bredemeier, B. J. and Shields, D. L. (1986). Game reasoning and interactional morality. *Journal of Genetic Psychology*, 147, 257-275.
- Bredemeier, B. J. and Shields, D. L. (1993). *Moral psychology in the context of sport*. In R. N. Singer, M. Murphey, & K. L. Tennant (Eds.), *Handbook of research on sport psychology* (pp. 587-599). New York: Macmillan.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chantal, Y., Robin, P., Vernat, J. P. and Bernache-Assollant, L. (2003). Motivation, sportpersonship, and athletic aggression: A mediational analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 6, 233-249.
- Coakley, J. (2007). *Sports in society: Issues and controversies*. Boston: McGraw Hill.
- Coakley, J. A. (1978). *Sport in society*. St Louis: C. V. Mosby.
- Coakley, J. A. (1990). *Sport in society*. St. Louis: Times Mirror/Mosby.

- Conroy, D. E., Silva, J. M., Newcomer, R. R., Walker, B. W. and Johnson, M. S. (2001). Personal and participatory socializers of the perceived legitimacy of aggressive behavior in sport. *Aggressive Behavior*, 27, 405-418.
- Çalayır, Ö., Yıldız, N., Yıldız, Ö. ve Çoknaz, H. (2017). Hokey müsabakalarına katılan sporcuların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi. *İÜ Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 27-37.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Pegem Akademi.
- Dorak, F. (2015). The relationship between personality and sportspersonship orientations. *Anthropologist*, 19(3), 597-601.
- Dursun, B. (2019). *Kadın sporcuların sportmenlik yönelimlerinin etik duruşa etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Eitzen, D. S. and Sage, G. H. (1978). *Sociology of american sport*. Dubuque, IA: William C. Brown.
- Topçu, E. Ü. (2013). *Etik ve sportmenlik ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, spor ve olimpizm*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Erdemli, A. (2002). *Temel sorunlarıyla spor felsefesi*. İstanbul: E Yayınları.
- Evans, J. and Roberts, G. C. (1987). Physical competence and the development of children's peer relations. *Quest*, 38, 23-35.
- Galeano, E. (2015). *Gölgede ve güneşte futbol*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Gifford, C. (2006). *Futbol ansiklopedisi*. İstanbul: Tudem Yayınları.
- Giulianotti, R. (1999). *Football: A sociology of the global game*. Cambridge: Polity.
- Günay, M. ve Yüce, İ.A. (2001). *Futbol antrenmanının bilimsel temelleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Gündüz, M. (2010). *Ahlak sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gürpınar, B. (2014). Sporcu ortaokul ve lise öğrencilerinin spora ait değişkenler açısından ahlaki karar alma tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 413-424.
- Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun türk kültürüne uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi*, 13(1), 57-64.
- Gürpınar, B. ve Kurşun, S. (2013). Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 1, 171-176.

- Hargreaves, J. (1994). *Sporting females: Critical issues in the history and sociology of women's sports*. Londra: Routledge.
- Harris, D. V. (1974) . The sportswomen in our society. In G. H. Sage (Ed.), *Sport and American society* (pp. 310-314). Reading, MA: Addison Wesley.
- Harris, J. (2005). The image problem in women's football. *Journal of Sport and Social Issues*, 29, 184-198.
- Hartung, E. M. (2001). Moral choice in sport and daily life (Unpublished master's thesis). Boston University, ABD.
- Heringer, H. J.(1995). Fairness und moral, fairness und fair play.In Gerhardt V, Lämmer M. Hrsq (Eds). *Fairness und moral*. Sankt Augustin: Academia Verlag.
- Hopkins, E. (1998). *Sportsmanship attitude differences between defensive and offensive soccer players* (Unpublished master's thesis). Truman State University,ABD.
- İkizler, H. C. ve Tekin, A. (2004). Sporda fanatizime neden olan güdüler ve cinsiyet. *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 28-38.
- Kalkan, T. (2018). *12 -15 yaş gurubu kadın hentbolcuların müsabaka öncesi kaygı durumlarının fair play tutumlarına etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavussanu, M. (2007). Morality in sport. In S. Jowett& D. E. Lavallee (Eds.) *Social psychology in sport* (pp. 265–278). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Kavussanu, M. and Roberts, G. C. (2001). Moral functioning in sport: An achievement goal perspective. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 23, 37–54.
- Kavussanu, M., Seal, A. R. and Phillips, D. R. (2006). Observed prosocial and antisocial behaviors in male soccer teams: Age differences across adolescence and the role of motivational variables. *Journal of Applied Sport Psychology*, 18(4), 326-344.
- Kayışoğlu, N. B., Altınkök, M., Temel, C. ve Yüksek, Y. (2015). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının incelenmesi: Karabük ili örneği. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(3), 865-874.
- Keating, J. W. (1964). Sportsmanship as a moral category. *The University of Chicago Press*, 75(1), 25-35.
- Kesgin, S. (2010). *Cumhuriyet dönemi örgün eğitim kurumlarında ahlak eğitimi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koca, C. ve Bulgu, N. (2005). Spor ve toplumsal cinsiyet: Genel bir bakış. *Toplum ve Bilim*, 103, 163-184.

- Koç, Y. ve Güllü, M. (2016). Lise öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Spormetre*, 15(1), 19-30.
- Kohlberg, L. (1969). Stage and sequence: The cognitive-developmental approach to socialization. In D. Goslin (Ed.), *Handbook of socialization theory and research* (pp. 347-480). New York, NY: Rand McNally.
- Lagzdins, M. (2007). The coach-athlete relationship in university female team sports: Perceptions of moral agency and ethical considerations. *J Sports Science*, 36(17), 85-92.
- Lee, M. J., Whitehead, J. and Ntoumanis, N. (2007). Development of the attitudes to moral decision-making in youth sport questionnaire (AMDYSQ). *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 369–392.
- Lissa, S., 1998. *Nike is a goddess: The history of women in sport*. New York: Atlantic Monthly Press.
- Loland, S. (2002). *Fair play in sport: A moral norm system*. London: Routledge.
- Lyons, V. L. (2013). *Moral reasoning of collegiate athletes and intramural sport athletes: An investigation of the influence of religiosity, gender, and type of sport played* (Unpublished master's thesis). The Ohio State University, Usa.
- Mark, K. (2017). *Comparison of boys' and girls' sportsmanship in portsmouth public schools' soccer program* (Unpublished master's thesis). United States Sports Academy, Usa.
- Massangle, J. D. (1963). *The effect of sportsmanship instruction on junior high school boys* (Unpublished master's thesis). University of Mexico, Mexico.
- McFee G. (2004a). Sport, rules and values: Philosophical investigations into the nature of sport. *Journal of The Philosophy of Sport*, 10, 119-121.
- Messner, M. (1992). *Power at play: Sport & the problem of masculinity*. Boston, MA: Beacon.
- Moiratidou, K. (2017). Determinants of athletes' moral competence: The role of demographic characteristics and sport-related perceptions. *Sport in Society*, 20(7), 802-815.
- Morgan, W. J., Meier, K. V. and Schneider, A. J. (2001). *Ethics in sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Murray, M. C. (1978) . Sport as a developmental experiment for girls. Motor skills. *Theory Into Practice*, 3, 35- 39.
- Ommundsen, Y., Roberts, G. C., Lemyre, P.N. and Treasure, D. (2003). Perceived motivational climate in male youth soccer; relations to social-moral functioning, sportpersonship and teamnorm perceptions. *Psychology of Sport & Exercise*, 4, 397-413.

- Onat, O. (2011). *Genç yetişkinlerin ahlaki kimliklerinin incelenmesine yönelik nitel bir araştırma* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Orhun, A. (1992, Kasım). *Fair-play okul sporunda bir eğitim ilkesidir*. II. Ulusal Spor Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Orlick, T. (1990). *Winning through co-operation: Competitive insanity, cooperative alternatives*. Washington, DC: Acropolis Press.
- Orta, L. (2014). Women and football in Turkey. *International Journal of Humanities and Social Science*, 4-7(1), 85-93.
- Öztürk, P. ve Koca, C. (2015). Futbolun ötekisi kadınlar, fotoğrafın ötekisi fotoromanı yazıyor. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Moment Dergisi*, 2, 157-183.
- Öztürk, V. (2018). *Vücut geliştirme ve bilek güreşi müsabık sporcularının sportif ahlaki yaklaşımları ile karakterlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Parry, J. (1998). Violence and aggression in contemporary sport. In M. J. McNamee & S. J. Parry (Eds.), *Ethics and sport* (pp.205-224). London and New York: E & FN Spon.
- Parry, J. (2007). *Heroes and villains: Doped athletes and their impact on society and education*. Paper presented at the 1st International Session for Olympic Medalists, International Olympic Academy, Olympia, Greece.
- Passini, S. (2014). The Effect of personal orientations toward intergroup relations on moral reasoning. *Journal of Moral Education*, 43(1), 89-103.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 49-53.
- Pepe, Ş., Özsarı, A., Pepe, H., Fişekçioğlu, B. ve Pekel, A. (2017). A scrutiny on the moral decision-making attitudes of the youth sportspeople in combat branches. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 3(11), 32-50.
- Pfister, G. (2015). Assessing the sociology of sport: On women and football. *International Review for the Sociology of Sport*, 50(4-5) 563–569.
- Pfister, G. (2015). Avrupa perspektifinden toplumsal cinsiyet ve spora ilişkin gelişmeler ve mevcut sorunlara bakış. İ. Hacısoftaoğlu, F. Akcan, ve N. Bulgu (Eds.), *Oyunun ötesinde - spor sosyolojisi çalışmaları* (s. 159-186). Ankara: NotaBene Yayınları.
- Piaget, J. (1932). *The moral judgment of the child*. New York, NY: The Free Press.
- Pilz, G. A. and Wewer, W. (1987). *Erfolg oder fair play? Sport als spiegel der gesellschaft*. München: Copress Verlag.
- Schwamberger, B. and Curtner-Smith, M. (2018). Moral development in sport education. *The Physical Educator*, 75, 546-576.

- Segrave, J. O. and Hastad, D. N. (1982). Delinquent behavior and interscholastic athletic participation. *Journal of Sport Behavior*, 5, 96-111.
- Segrave, J. O., Hastad, D. N., Pangrazi, R. and Peterson, G. (1984). Youth sport participation and delinquent behavior. *Sociology of Sport*, 1, 366-373.
- Segrave, J. O., Moreau, C. and Hastad, D. N. (1985). An investigation into the relationship between ice hockey participation and delinquency. *Sociology of Sport*, 2, 281–298.
- Sezen-Balçıkanlı, G. (2010). Çok boyutlu sportmenlik yönelimi ölçeğinin türkçeye uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 1-10.
- Sezen, G. (2003). Profesyonel ve amatör futbolcuların fair play anlayışları üzerine bir araştırma (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sezen, G. Ve Yıldırım, İ. (2007). Beden eğitimi öğretmenlerinin futbolda fair play'e ilişkin olumlu ve olumsuz davranışlara yaklaşımlarının incelenmesi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 14-22.
- Sezen-Balçıkanlı, G., Gülşen, K. ve Yıldırım, İ. (2017). Kadın futbolcularda sportmenlik yönelimi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(1-4), 1-9.
- Sezen-Balçıkanlı, G. ve Yıldırım, İ. (2011). Profesyonel futbolcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 49-56.
- Sheldon, J. P. and Aimer, C. M. (2001). The role aggression plays in successful and unsuccessful ice hockey behaviours. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 72, 304-309.
- Sheridan, H. (2003). Conceptualizing 'fair play': A review of the literature. *European Physical Education Review*, 9(2), 163-184.
- Shields, D. L. L. and Bredemeier, B. J. L. (1995). *Character development and physical activity*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Shields, D. L. and Bredemeier, B. L. (2007). Advances in sport mortality research. In G. Tenenbaum and R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of Sport Psychology* (pp. 662-684). New York, NY: John Wiley.
- Shields, D. L., LaVoi, N. M., Bredemeier, B. L. and Power, F. C. (2007). Predictors of poor sportspersonship in youth sports: Personal attitudes and social influences. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 29, 747–762.
- Smith, D. H. (1962). *Sportsmanship evaluation of athletes and non-athletes in junior and senior high schools (Unpublished master's thesis)*. University of Southwestern Louisiana, Usa.

- Stephens, D. E. (1978). *Goal orientation and moral atmosphere in youth sport: An examination of lying, hurting, and cheating behavior in girls' soccer (Unpublished master's thesis)*. University of California at Berkeley, Usa.
- Storner, M. E. (2004). Building ethics, character and sportsmanship in today's athletes. *Psahperd*, 8, 30-31.
- Storner, T. and Ommundsen, Y. (2004). Achievement goals, motivational climate and sportpersonship: A study of young handball players. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 48(2), 205-221.
- Suits, B. (1988a). The elements of sport. In W. J. Morgan & K. V. Meier (Eds.), *Philosophic inquiry in sport* (pp. 39-48). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Suits, B. (1988b). Tricky triad: Games, play, and sport. *Journal of the Philosophy of Sport*, 15(1), 1-9.
- Tazegül, Ü. ve Esmer, O. (2018). The determination of the relationship between sportpersonship orientations and positive thinking levels of the athletes engaged in different sports branches. *Universal Journal of Educational Research* 6(8), 1755-1759.
- Teke, E. (2018). Sporcuların kişilik özelliklerinin fair-play davranışına etkisinin incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Tel, M., Yaman, Ç. ve Altun, M. (2017). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sportmenlik davranışları hakkındaki görüşleri. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 3, 16-26.
- Thomas, R. and A. Mark W., 2003. *Science and soccer*. Rutledge: London and New York.
- Topan, A. (2011). *Ortaöğretim kurumlarında okullar arası futbol müsabakalarına katılan öğrencilerin fair play anlayışlarının kulüp deneyimlerine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tsai, E. and Fung, L. (2005). Sportpersonship in youth basketball and volleyball players. *The Online Journal of sport Psychology*, 7(2), 37,46.
- Vallarand, R.J., Briere, N. M., Blanchard, C. and Provencher, P. (1997). Development and validation of the multidimensional sportpersonship orientation scale. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 19(1), 197-206.
- Vallerand, R. J. (1994). *A social psychological analysis of sportsmanship: Theoretical perspectives* (Unpublished master's thesis). Université du Québec a Montreal, Canada.
- Vallerand, R. J. and Losier, G. F. (1994). Self-determined motivation and sportsmanship orientations: An assessment of their temporal relationship. *Journal Of Sport & Exercise Psychology*, 16, 229-245.

- Vallerand, R. J. and Rousseau, F. L. (2001). Intrinsic and extrinsic motivation in sport and exercise: A review using the hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation. In R. N. Singer, H. A. Hausenblas, & C. M. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology*(pp. 389–416). New York: John Wiley & Sons.
- Weiss, M. R. and Bredemeier, B. J. L. (1986). Moral development. In V. Seefeldt (Ed.), *Physical activity and human well-being* (pp. 374-390). Reston, VA: American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance.
- Williams, J. (2003). *A game for rough girls? A history of women's football in Britain*. Londra: Routledge.
- Wittgenstein, L. (1968). *Philosophical investigations*, (G E. M. Anscombe, Trans.). New York: Macmillan Company.
- Yıldıran, İ ve Sezen, G. (2006). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının sportmenlik ve profesyonellik arasında ikilem barındıran somut örnek olaylara yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 3-14.
- Yıldıran, İ. (2002, Ekim). *Fair-play: kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri*. 7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi' nde sunulan bildiri, Teksir, Antalya.
- Yıldıran, İ.(2004). Fair-play: Kapsamı, Türkiye'deki görünümü ve geliştirme perspektifleri. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(4), 3-16.
- Yoncalık, O. ve Gündoğdu, C. (2007). Sporda ahlaki bir spor olarak doping. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 3, 128-134.

8. EKLER

Ek 1. Veri Toplama Araçları

Sevgili Arkadaşlar;

Elinizdeki bu anket formu ile spora ilişkin bazı davranışları nasıl değerlendirdiğiniz araştırılacaktır. Cevabınız üzerinde karara vardığınızda, size uygun seçeneğin rakamını işaretleyiniz. Yardım ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Gürkan ÇAVDAR

Karadeniz Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

1. Yaş: ()

2. Spor Yaşı

1- 5

5-10

10 ve üzeri

3. Kişisel gelir durumu

500TL-1000TL

1001TL-2000TL

2000TL-4000TL

4001TL ve üzeri

4. Oynadığı Kulüp: ()

5. Eğitim Durumu

İlkokul

Ortaokul

Lise

Üniversite

Lisansüstü

5. Anne eğitim durumu

İlkokul

Ortaokul

Lise

Üniversite

Lisansüstü

6. Baba eğitim durumu

İlkokul

Ortaokul

Lise

Üniversite

Lisansüstü

Ek 1'in devamı

MSOS						
Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, bunun sizin için ne derece geçerli olup olmadığını ifadenin yanındaki kutucukları işaretleyerek belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.		Beni Hiç Tanımlamıyor	Beni Çok Az Tanımlıyor	Beni Kısmen Tanımlıyor	Beni Oldukça Tanımlıyor	Beni Tam Olarak Tanımlıyor
1	Maçı kaybetsem de rakibimi tebrik ederim.	1	2	3	4	5
2	Hakem kararlarına uyarım.	1	2	3	4	5
3	Kaybedeceğimden emin olsam bile maçta elimden gelen çabayı gösteririm.	1	2	3	4	5
4	Yere düşen rakibimin kalkmasına yardım için elimi uzatırım.	1	2	3	4	5
5	Bir yenilgiden sonra rakip takım antrenörü ile tokalaşırım.	1	2	3	4	5
6	Oyun kurallarına saygı duyar ve uyarım.	1	2	3	4	5
7	Maçta çok hata yapsam bile mücadeleyi bırakmam.	1	2	3	4	5
8	Eğer elimden gelirse, haksız bir şekilde oyundan atılmak üzere olan rakibimin oyunda kalması için hakemle konuşurum.	1	2	3	4	5
9	Bir yarışmadan sonra rakibimi iyi performansından dolayı kutlarım.	1	2	3	4	5
10	Yaptığım sporun tüm kurallarına mutlaka uyarım.	1	2	3	4	5
11	Eksikliklerimi gidermek için neler yapacağımı düşünürüm.	1	2	3	4	5
12	Rakibim sakatlandığında, yardım alabilmesi için hakemden oyunu durdurmasını isterim.	1	2	3	4	5
13	Galip geldiğimde bile, kaybeden rakibimin gayretini takdir ederim.	1	2	3	4	5
14	Hatalı karar verdiğinde bile hakeme saygımı kaybetmem.	1	2	3	4	5
15	Tüm antrenmanlara katılmak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
16	Rakibim haksız yere cezalandırılırsa bu durumu düzeltmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
17	Kazansam da kaybetsem de rakibimle tokalaşırım.	1	2	3	4	5
18	Hakemler dışında, resmi maç/saha görevlilerinin uyarılarını da dinlerim.	1	2	3	4	5
19	Antrenmanlarda elimden gelen her şeyi yaparım.	1	2	3	4	5
20	Rakibim spor malzemelerini unutmuşsa yedeklerimi ona ödünç veririm.	1	2	3	4	5

Ek 1'in devamı

MDSS		Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Tarafsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Kuralları esnetmek dengeleri eşitlemenin bir yoludur.							
2	Şiddet içeren bir davranışla sonuçlanmadığı sürece rakibe bağırılabilir.							
3	Hayvanca davranışlar sergileyen bir rakibe kötü davranılabilir.							
4	Eğer takımına yardım edecekse sporcuların hakemlere yalan söylemeleri kabul edilebilir.							
5	Takımlarının uyguladığı sportmenlik dışı taktiklerin sadece ufak bir parçası olan sporcuları suçlamak haksızlıktır.							
6	Antrenörü tarafından rakibini sakatlamak için teşvik edilen sporcular suçlanmamalıdır.							
7	Sporcuların birbirlerini aşağılamaları gerçekte kimseye zarar vermez.							
8	Kötü bir davranışa maruz kalmış sporcular genellikle bunu hak edecek bir şey yapmışlardır.							

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

1971 yılında Trabzon'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1993 yılında başladığı Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümünden 1997 yılında mezun oldu. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı.1998 yılı itibari ile başladığı beden eğitimi öğretmenliği görevini halen devam ettirmektedir. Türkiye UEFA B antrenörlük belgesine sahiptir ve Türkiye Kadınlar 1. Liginde yer Trabzon İdmanocağı Kadın futbol takımının teknik sorumlusu olarak 10 yıl görev yaptı. Araştırmacı evli ve 3 çocuk babasıdır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : 80.Yıl Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, TRABZON

E-Posta :gurkancavdar@hotmail.com

Telefon :(0462) 325 95 22